

**ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΜΕ
ΕΙΔΙΚΑ
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ**

ΤΟ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ Δ' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ε.Ο.Ε.)

[Υπὸ τοῦ κ. Θ. ΧΑΡΙΤΑΚΗ, μηχανικοῦ μεταλλείων, ύφηγητοῦ τῆς Ε.Ο.Ε. παρὰ τῇ Ἀνωτ. Σχολῇ
Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν.]

Πρό τινων μηνῶν, ἀπὸ τῆς 19ης μέχρι τῆς 24ης Ιουνίου, συνήλθεν ἐν Παρισίοις τὸ 4ον Διεθνὲς Συνέδριον Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς Ἐργασίας, παραταθὲν καὶ μέχρι 1ης Ιουλίου π. ἔ. διὰ τὰ ἐπακολουθήσαντα ταξείδια. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ ὁργάνωσις τῆς Ἐργασίας, ὀφειλομένη εἰς τὰς Ἐργασίας τοῦ Φρειδερίκου Οὐνίνσλοω Ταίνιλορ¹⁾ δημοσιευθείσας ἀπὸ τοῦ 1895 μέχρι τοῦ 1907, ἥρχισε νὰ διαδίδεται ἐν Εὐρώπῃ διάλυγα ἔτη πρὸ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου τῇ εἰσηγήσει διαφόρων μεγάλων ἡγετῶν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς, ὡς ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος H. Le Chateleur καὶ ὁ Ch. de Fréminalle ἐν Γαλλίᾳ, οἵτινες διεῖδον τὴν ἔκτατον σημασίαν τοῦ νέου τούτου ἐπιστημονικοῦ κλάδου.

Ο πόλεμος, διὰ τῆς ἀνάγκης ταχείας διαμορφώσεως ἀπὸ τοῦ ἄλφα ὅχι μόνον κολόσσαιών στρατιῶν, ἀλλὰ καὶ πολυαρίθμων βιομηχανιῶν, ἔδειξεν ἐμπράκτως τὴν ἀξίαν τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου διὰ τὴν ὁργάνωσιν ἀνεπτύχθη δὲ διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἐπιτελείων, ὡν ὁ προορισμὸς συνίσταται εἰς τὴν ἔγκαιρον καὶ ἐκ τῶν προτέρων πλήρη ὁργάνωσιν τῶν χρησιμοποιουμένων μέσων. Ή μεταπολεμικὴ περίοδος εἰς ἔδαφος εἰρηνικῶτερον δὲν ὑπῆρξεν ὀλιγώτερον γόνιμος διὰ τὴν πρόδον καὶ ἐπέκτασιν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστημονικῆς ὁργανώσεως εἰς πάντας τοὺς κλάδους, ὅχι μόνον τῆς παραγωγῆς ἀλλὰ καὶ τῆς διανομῆς, ὡς καὶ τῆς διοικήσεως τῶν ὁργανισμῶν πάσης φύσεως. Αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ὁργανώσεως διεδόθησαν εἰς τὰς πλείστας χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Ή δὲ Γερμανία παρουσιάζει, διὰ τῆς μεγίστην λαβούσης ἔκτασιν κινήσεως τῆς ὁρθολογιστικῆς ὁργανώσεως (rationalisation), ἔξαίρετον συστηματικὴν δρᾶσιν εἰς τὸ ξήτημα τοῦτο.

Τὸ ἐν Παρισίοις 4ον Συνέδριον διεπίστωσε τὴν ἔκτασιν ταύτην τῆς προόδου τῆς ἐπιστημονικῆς ὁργάνωσεως καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος ὅχι μόνον τῶν βιομη-

χάνων καὶ οἰκονομολόγων, ἀλλὰ καὶ τῶν πολιτικῶν παραγόντων, τῆς κοινῆς γνώμης ἐν γένει καὶ αὐτῶν τῶν ἐργατῶν. Περιλαβόν δὲ τμήματα ἐμπορίου, γεωργίας καὶ τῆς κατ' ἐτυμολογίαν οἰκονομίας τῆς οἰκιακῆς, δηλαδή, ἔδωκεν ἀπτὸν δεῖγμα τῆς γενικεύσεως τοῦ θέματος.

Προηγηθέντα δμοια διεθνῆ συνέδρια. — Τὸ 1ον Συνέδριον ἐγένετο ἐν Πράγᾳ κατὰ Ιουλίου 1924, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἀνωτάτων Τσεχοσλοβακικῶν ἀρχῶν καὶ τῇ συμμετοχῇ πολλῶν κρατῶν. Κατὰ τὸ Συνέδριον τοῦτο ἴδρυθη καὶ διεθνῆς ὁργανισμός, τὸ Comité International d'Organisation Scientifique du Travail, ἔδρεύν ἐν Πράγᾳ.

Τὸ 2ον Συνέδριον συνῆλθεν ἐν Βρυξέλλαις κατ' Οκτωβρίου 1925 καθ' ὃ πλέον τῶν 30 ἔθνῶν ἀντεποροσωπεύθησαν.

Τὸ 3ον Συνέδριον συνῆλθεν ἐν Ρώμῃ κατὰ Σεπτέμβριον 1927· 35 ἔθνη μετὰ 1300 μελῶν ἔλαβον μέρος εἰς αὐτό, μεταξὺ τῶν δοπίων καὶ εἰς Ἑλλην, δ. κ. Ἀγγελος Μεταξᾶς, ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Πειραιῶς. Μεταξὺ τῶν ὑπομνημάτων ἀναφέρονται καὶ Νοτιοσλαύων καὶ Ρουμάνων μελῶν.

Συμμετοχὴ Κρατῶν τοῦ Αἴμου εἰς τὸ 4ον Συνέδριον. — Εἰς τὸ ὑπ' ὅψιν 4ον Συνέδριον συμμετέσχον πλεῖστοι Νοτιοσλαύοι, Ρουμάνοι, (ῶς ἄτομα καὶ ὡς ἀντιπροσωπεία τοῦ Ρουμανικοῦ Ινστιτούτου τῆς Ε.Ο.Ε. τοῦ Βουκουρεστίου), Βούλγαροι (ῶς ἄτομα καὶ ὡς ἀντιπροσωπεία εἰδικοῦ συνδέσμου Ε.Ο.Ε.), Ἐλληνες δὲ δ. κ. Ἀγγελος Μεταξᾶς καὶ ὁ ὑποφαινόμενος, δοτις ἀντεποροσωπεύει τὴν Ελλάδα μετὰ τὴν κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἔγκαιρινων ἀντιπροσώπευσιν αὐτῆς διὰ τοῦ γραμματέως τῆς ἐν Παρισίοις Πρεσβείας κ. Ἀργυροπούλου.

Ὀργάνωσις τοῦ Συνέδριου. — Τὸ ὑπ' ὅψιν συνέδριον παρεσκευάσθη λίαν ἐπιμελῶς ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἐν Παρισίοις καὶ εἰδικῶν ἀντιπροσώπων εἰς 36 διάφορα Κράτη, ἐν οἷς ἐν Ἐλλάδι διὰ τοῦ κ. I. Χρυσοχοΐ, Τραπεζικοῦ ἀνωτέρουν ὑπαλλήλου, συνεκέντρωσε

¹⁾ Βλέπε σχετικά ὁρθρα Θ. Χαριτάκη εἰς «Ἐργα» τεῦχη 29 καὶ 30, 15 καὶ 30, Αὐγούστου 1926, καὶ 91 τῆς 15 Μαρτίου 1929.

δὲ μέγιστον ἀριθμὸν μελῶν, πλέον τῶν 1500, μηχανικῶν, βιομηχάνων, οἰκονομολόγων, ἐμπόρων, καθηγητῶν εἰδικῶν κλάδων, ἐργοδοτῶν καὶ ἀντιπροσώπων ἐργατικῶν συνδέσμων, τυχὸν πάσης ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ὡς καὶ τὰ προηγούμενα ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων τοῦ τόπου τελέσεως αὐτῶν. Οὗτο ἐπίτιμος πρόεδρος ἦτο δὲ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Doumergue, παραστᾶς αὐτοπροσώπως κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων ἐν τῇ Σορβόννῃ. Ἐπὶ τῆς ἐπιτίμου ἐπιτροπῆς ἥσαν οἱ πρόεδροι τῆς Γερουσίας καὶ τῆς Βουλῆς καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ὑπουργῶν καὶ δὲ ὑφυπουργὸς τῆς Ἐργασίας, δὲ Πρόεδρος τοῦ Διεθνοῦς Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου, δὲ Πρόεδρος τῆς ἀναφερομένης Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς E. O. E. κ. Francesco Mauro, διάσημος μηχανικὸς καὶ καθηγητὴς τοῦ Πολυτεχνείου τοῦ Μιλάνου κτλ.

Ὑπῆρχεν ἐπίσης ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ δργανώσεως ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ πολλοῦ H. Le Chatelier, ἐκ πολλῶν μελῶν τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων καὶ ἐπιστημόνων Γάλλων καὶ ἔνων, ἐν οἷς ἀναφέρομεν τὸν Γερμανὸν Fritz Haber καὶ τὸν Ἀγγλὸν μεταλλουργὸν Sir Robert Hadfield.

Τὴν ἐνεργὸν προεδρίαν τοῦ Συνεδρίου ἀνέλαβεν δὲ τότε ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ἥδη Πρωθυπουργὸς κ. André Tardieu. Ἀναφέρομεν δὲ τὰ ὄντα μελῶν τῆς διοργανωτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν προέδρων τημάτων, Maurice Lacoine, Maurice Fould, Robert Satet, Maurice Ponthière, Ch. de Fréminalville, τοῦ ἀναφερθέντος αὐτηγούτοῦ μηχανικοῦ Francesco Mauro, τοῦ βέλγου βιομηχάνου Landauer, τοῦ ἀγγλού ταγματάρχου Urwick, μελῶν τῶν δύο τελευταίων τοῦ Διεθνοῦς Ἰνστιτούτου E.O.E. τῆς Γενεύης. Ἀναφέρομεν ἐπίσης τὴν παρουσίαν τῆς χήρας συζύγου τοῦ Fr. W. Taylor.

Διεξαγωγὴ τοῦ Συνεδρίου.—Μετὰ τὰ ἐγκαινία εἰς τὴν Σορβόννην καὶ ὑποδοχὴν εἰς τὸ Ἐμπορικὸν Ἐπιμελητηρίον τῶν Παρισίων, τὸ Συνέδριον διεξήχθη εἰς τὸ Conservatoire National des Arts et Metiers καὶ τὸ ἀπέναντι κείμενον Palais de la Mutualité. Αἱ ἐργασίαι κατενεμήθησαν εἰς 6 τμῆματα: 1) Τὸ τῆς βιομηχανίας, προεδρεύμενον ὑπὸ τοῦ κ. Maurice Lacoine, μηχανικοῦ, γενικοῦ γραμματέως τῆς ἑταιρίας Citroën, 2) τὸ τῆς γεωργίας, ὑπὸ τοῦ κ. Jules Gauthier, προέδρου τῆς Συνομοσπονδίας τῶν ἀγροτικῶν ἐνώσεων, 3) τὸ τοῦ ἐμπορίου, ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ οἰκονομολόγου Daniel Serruys, 4) τὸ τῆς διοικήσεως, ὑπὸ τοῦ κ. de Lavergne, τῆς Συνομοσπονδίας τῆς γαλλικῆς παραγωγῆς, 5) τὸ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Paulette Bernède, προέδρου τῆς γαλλικῆς οἰκοκυρικῆς ἐνώσεως καὶ 6) τὸ τῆς ἐκπαίδευσεως, διαδόσεως καὶ γενικῶν ζητημάτων, ὑπὸ τοῦ κ. J. Wilbois, διευθυντοῦ τῆς σχολῆς διοικήσεως καὶ ἐπιχειρήσεων. Ἐπὶ πλέον δὲ ὑπῆρχε τμῆμα βιβλιογραφίας, ἐκθέσεως πινάκων καὶ κινηματογραφικόν.

Τὰ ὑπομνήματα, συμφώνως πρὸς τὸν κανονισμόν, ὠφειλον ὑὰ περιλαμβάνωσι τὴν ἔκθεσιν πραγματοποιηθέντων ἀποτελεσμάτων καὶ δχι τὴν ἀνάπτυξιν ἥδη γνω-

στῶν γενικῶν ἀξιωμάτων. Αἱ ἐργασίαι τῶν τημάτων ἐγένοντο κατὰ τὰς προμεσημβρινὰς συνεδριάσεις, κατὰ δὲ τὰς μεταμεσημβρινὰς ἐγένοντο, αἱ διλομελεῖς συγκεντρώσεις μετὰ διαλέξεων καὶ προσδιολῶν κινηματογραφικῶν.

Κατὰ τὸν ἐναρκτηρίους λόγους ὡς καὶ κατὰ τὸν τελικούς, οἱ διμιληταὶ δὲν παρέλειψαν νὰ τονίσουν πόσον κατὰ βάσιν ἡ ἐπιστημονικὴ δργανώσις εἶναι συνυφασμένη μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου καὶ δὲ διαπρεπής πολιτικός κ. André Tardieu, κατὰ τὸν ἐναρκτήριον αὐτοῦ λόγον ὑπενθύμισεν ὅτι μεταξὺ τῶν πρωτουργῶν τῆς ἐπιστημονικῆς δργανώσεως πρέπει νὰ ἀναφέρεται δὲ Ξενοφῶν, «ὅστις διέγραψεν αὐτὴν πρὸ πλέον τῶν εἴκοσιν αἰώνων». Μεταβαίνων δὲ εἰς τὴν συμβολὴν τῆς Γαλλίας εἰς τὴν ἐπιστήμην ταύτην, ἀνέφερε τὰ ὄντα μεταξύ τῶν Vauban, Perronet, Chaptal, Claude Bernard, Le Chatelier καὶ Fayol. Κατόπιν ἐξέφρασε τὴν χαράν του διότι βλέπει ἐργοδότας καὶ ἀντιπροσώπους ἐργατικῶν δργανώσεων τόσων ἐθνῶν συνηθοισμένους καὶ ἐξῆρε τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐργού τῆς ἐπιστημονικῆς δργανώσεως, «τὸ δποῖον δὲν εἶναι μόνον οἰκονομικὸν ἀλλὰ καὶ διοικητικόν, πολιτικόν, ἐκπαίδευτικὸν καὶ φιλοσοφικόν». Ο κόσμος εὑρίσκεται ἐνώπιον προβλημάτων τὰ δποῖα εἶναι ἀδύνατον νὰ λυθῶσιν ἐπὶ τῇ βάσει προηγουμένων. Η πολιτεία τοῦ μέλλοντος, ἐπιλέγει, ἀνάμενει πολλὰ ἐκ τῆς ἐπιστημονίου, κῆς δργανώσεως καὶ ἐναπόκειται εἰς τὸν εἰκοστὸν αἰώνα νὰ δημιουργήσῃ δι' ἀντῆς μὲ τὴν σειράν του, μετὰ τὴν ἀρχαιότητα, τὸν μεσαίωνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους, νέους κανόνας ὑλικοῦ καὶ ἥθικον βίου καὶ εὔχεται τὸ συνέδριον νὰ συντελέσῃ ἵνα ἀκτινοβολῇ εἰς πάντας, ἀπὸ τοῦ ἀπλούστερου χειρώνακτος μέχρι τοῦ ἀρχηγοῦ δὲ νόμος τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἀλληλεγγύης.

Ἀναφέρομεν ἐπίσης τὰς διμιλίας τοῦ δόκτορος Hennenthal διευθυντοῦ τῆς μεγάλης γερμανικῆς ὑπηρεσίας τοῦ RKW, Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit, τοῦ ἀμερικανοῦ συνεργάτου τοῦ Taylor Hattaway, τοῦ σοφοῦ γάλλου μεταλλουργοῦ Georges Charpy, τοῦ γνωστοῦ κατασκευαστοῦ ἐλαστικῶν αὐτοκινήτων André Michelin, μεγάλου θιασώτου τοῦ Taiwloisimou, τοῦ ὀλλανδοῦ κ. Hymans κτλ.

Κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν μεταμεσημβρινὴν συνεδρίασιν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τοῦ Ἐμπορίου καὶ μεγαλοβιομηχάνου Loucheur δὲ ἀναφερόμενος καθηγητὴς καὶ πρόεδρος τοῦ E. N. I. O. S. (Ente Nazionale Italiano per l'organizzazione Scientifica del Lavoro) Fr. Mauro προσέφερεν ἐκ μέρους τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς E.O.E. εἰς τὸν H. Le Chatelier χρυσῆν πλακίδα, εἰς ἔνδειξιν τιμῆς καὶ θαυμασμοῦ πρὸς τὴν δρᾶσιν του διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν δργανώσιν, ἥν ἐξῆρε διὰ θερμῆς προσλαλιᾶς μετὰ συναρπαστικῆς εὐγλωττίας.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν βαρυτημάτου δηλώσεως τοῦ κ. William Green, προέδρου τῆς Ἀμερικανικῆς Ομοσπονδίας τῆς Ἐργασίας, περὶ τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῆς εἰς τὸ Συνέδριον, μετὰ τῶν εὐχῶν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ, δὲ H. Le Chatelier ὠμίλησεν ἀναφορικῶς μὲ τὴν ἐπιστημονικὴν δργανώσιν ἐν σχέσει πρὸς τὸ κοινωνικὸν ζήτημα, ἐξετάζων τὰς ἐκφερομένας ἀντιρρήσεις εἰς ζη-

τήματα σχετικά πρὸς τὴν κατοικίαν, τὴν ἀνεργίαν, τὴν συνεργασίαν τῶν ἐργατῶν εἰς τὴν διεύθυνσιν, τὰς ἀμοιβάς, τὰς κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις, τὴν ἀγωγὴν τῶν ἐργαζομένων, βεβαιώσας συμπερασματικῶς ὅτι τὸ κοινωνικὸν ζῆτημα εἶναι μὲν ἐντελῶς εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μελέτης του, ἀλλ' ἐναπόκειται εἰς πάντας, καὶ τοὺς μικροτέρους μηχανικούς, νὰ ἔχωσι τὴν φιλοδοξίαν νὰ γίνωσι καλοὶ ὁδηγοὶ ἀνθρώπων καὶ διὰ τῆς Γνώσεως, στηριζομένης ἐπὶ τῆς περιφήμου μεθόδου τοῦ Καρτεσίου, καὶ τῆς Βουλήσεως, στηριζομένης εἰς τὸν πόθον τῆς διαδοσεως τῶν μορφωθεισῶν γνωμῶν μὲ πνεῦμα δικαιοσύνης καὶ ὁρθοφροσύνης, νὰ συντρέξωσιν εἰς τὴν λύσιν αὐτοῦ.

Ο ὑπουργὸς κ. Louchéour ηὐχαρίστησεν ἐκ μέρους τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως τὸ Συνέδριον καὶ τὸν κ. Francesco Mauro διὰ τὴν προσγενομένην τιμὴν εἰς τὸν προλαλήσαντα καὶ διαβεβαιῶν τὴν πίστιν του εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν δργάνωσιν εἰπεν ὅτι δὲν θεωρεῖ ὅτι ἀρκεῖ αὐτὴ μόνη διὰ τὴν λύσιν τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος καὶ ἔξῆθε τὴν ἀνάγκην τῶν σημερινῶν νομοθεσιῶν προνοίας, δι' ἂς δ προλαλήσας σοφὸς ἐπιστήμων εἰχεν ἐκφράσει ἀντιρρήσεις τινάς. Χαιρετῶν δὲ τὸ συνέδριον διεδήλωσε τὴν ὠφέλειαν αὐτοῦ, προερχομένην ὅχι μόνον ἐκ τῶν συζητήσεων ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν γνωριμῶν, τῆς ἀμύλης καὶ τῆς εὐγενοῦς φιλοδοξίας ὑπὲρ τῆς προόδου. Μετὰ τὸν λόγους τούτους ἀνεγνώσθησαν αἱ περιληπτικαὶ ἐκθέσεις τοῦ γενικοῦ εἰσηγητοῦ καὶ τῶν τμημάτων περὶ ὧν κατωτέρω.

Αἱ συνεδριάσεις ἐπερατώθησαν διὰ δείπνου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας κ. Hennegerry. Ήκολούθησαν εἴτα πλεῖσται ἐπισκέψεις καὶ ἐκδρομαὶ εἰς διαφόρους βιομηχανικὰς ἐγκαταστάσεις ἐν Παρισίοις καὶ ἐν Γαλλίᾳ, διαρρυθμισμένας συμφώνως πρὸς τὰς νέας μεθόδους. Ἀναφέρομεν τὰς ἐπισκέψεις τῶν ἐργοστασίων αὐτοκινήτων Citroën, ἐφαρμοσάντων τὸ πρᾶτον ἐν Εὐρώπῃ τὸ σύστημα τῆς συνεχοῦς ταινίας συναρμολογήσεως¹⁾ καὶ τοῦ ψυχοτεχνικοῦ ἐργαστηρίου τῆς Ἐταιρίας τῶν ἀπὸ κοινοῦ Μεταφορῶν τῆς Περιοχῆς τῶν Παρισίων (T. C. R. P.), τοῦ ὁργανωθέντος ὑπὸ τοῦ κ. Lahy²⁾.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

Παραθέτω κατωτέρω ὀλίγα περὶ τῶν ἐργασιῶν τῶν τμημάτων, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑποβληθέντων ὑπομνημάτων, καὶ τῶν ἐκθέσεων ὡς καὶ ἀρθρων περιοδικῶν, ὡς τὸ τοῦ «Génie Civil» τῆς 6 Ιουλίου 1929 (ἀρθρον τοῦ κ. Jean Chevalier).

Τμῆμα βιομηχανίας.—Τὸ τμῆμα τοῦτο παρουσίασεν εὐνοήτως τὸν μέγιστον ἀριθμὸν ὑπομνημάτων. Πεντήκοντα ὑπομνήματα ἔκειντο πρὸς συζήτησιν καὶ βεβαιώσεις ἐλλείψει χρόνου δὲν συνεζητήθησαν ἐπαρκῶς, διὸ καὶ ἀπεφασίσθη ἵνα εἰς τὸ μέλλον περιορισθῶσι τὰ πρὸς συζήτησιν θέματα.

Τὰ ὑπομνήματα δεικνύουσιν ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ δργάνωσις ἐπεκτείνεται ἥδη ὅχι μόνον εἰς τὰς μηχα-

νουργικὰς καὶ μεταλλευτικὰς βιομηχανίας, ἀλλ' εἰς πάντας τοὺς βιομηχανικοὺς κλάδους, ὡς τῆς ζακχαροποίίας καὶ τῆς βυρσοδεψίας, καθὼς καὶ εἰς τὰς μεγάλας ὁργανώσεις, ὡς τοὺς σιδηροδρόμους καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ μικρὰ συνεργεῖα τεχνιτῶν.

Ἀναφέρομεν ὃς πρὸς τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα, τὴν ὠφέλειαν τὴν προσγεγνομένην ἐκ τῆς ἀμέσου γνώσεως τῆς ἀμοιβῆς καὶ τὰ ζητήματα ἐπιλογῆς καὶ ἔξασκήσεως τῶν ἐργαζομένων διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς ἐκπαιδευτικῆς δράσεως τῶν ἀρχιεργατῶν (Dennison, 'Hn. Πολιτεῖαι). Ὡς πρὸς τὴν ἐργασίαν διὰ τοῦ συνεχοῦς συστήματος, ὑπεδείχθη ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη αὐξάνει τὴν τάξιν τῆς ἐργασίας καὶ παρέχει εἰς ὅσους ἐργάτας εἰναι ἐπιδεκτικοὶ ἀναπτύξεως, τὴν προαγωγὴν εἰς θέσεις ἀνταποκρινομένας πρὸς τὴν ἐπιτηδειότητα αὐτῶν, ἐν φυγαδόνως ἀναπτύσσει εἰς ὅλους τὸ ὑγιὲς πνεῦμα τῆς δμαδικῆς ἐργασίας (esprit d'équipe).

Ἡ προπαρασκευὴ τῆς ἐργασίας διὰ τῆς μελέτης τῶν κινήσεων καὶ τῆς χρονομετρήσεως ἐγένετο ἀντικείμενον κινηματογραφικῶν ταινιῶν τῆς Κας Gilbreth ('Hn. Πολιτεῖαι) καὶ Stegenmerten ('Hn. Πολιτεῖαι) εἰς τὴν Ἐταιρίαν Westinghouse.

Ἐπίσης ἐξητάσθησαν ὁ ἔλεγχος τῆς ἐπιδόσεως καὶ ἡ λογιστικὴ δργάνωσις διὰ τὸν ἀκριβῆ καταλογισμὸν τῶν δαπανῶν ἐκάστης παραγωγῆς. Σπουδαῖον ὑπόμνημα ἀφεώρα τὴν ἀπόσθεσιν τῆς ἀξίας τῶν μηχανῶν (Hépon, Γαλλία), διαστέλλον τὴν διάρκειαν ἀντοχῆς μιᾶς μηχανῆς καὶ τὴν οἰκονομικὴν διάρκειαν, ἥτις περιορίζεται ἐκ τῆς ἀνάγκης ἀντικαταστάσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε ἐφευρισκομένων τελειοτέρων ὑποδειγμάτων.

Ἡ τυποποίησις ἀπετέλεσεν ἐπίσης σπουδαῖον θέμα, τὸ Dr. Hinnenthal (Γερμανία) πραγματευθέντος μεταξὺ ἀλλων προηγουμένως μνημονευθεισῶν ὅμιλων του, περὶ τῶν μεθόδων τῆς ἐν Γερμανίᾳ ὁρθολογιστικῆς δργανώσεως καὶ τοῦ κ. Hattaway ('Hn. Πολιτεῖαι) περὶ τῆς προτυποποίησεως (standardisation). Υπεβλήθησαν ἐπίσης καὶ ὑπομνήματα τοιαῦτα, ὡς περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς τυποποίησεως εἰς τὸν Γερμανικοὺς σιδηροδρόμους καὶ πλ.

Τέλος ἡ γενικὴ δργάνωσις τῶν ἐργαστηρίων ἀπετέλεσε καὶ αὐτὴ ἀντικείμενον διαφόρων ἀνακοινώσεων. Ἀναφέρομεν τὸ ἐπὶ τῶν περιφήμων ὁρμονογραφημάτων τῶν κ. κ. Gantt καὶ Adamiecki ὑπόμνημα τοῦ κ. Bornstein (Πολωνία) καὶ τὸ σύστημα συνεχοῦς διοικήσεως (καθοδηγήσεως τῶν ἐργατῶν διὰ φωτεινῶν προβολῶν τῶν διδομένων διαδοχικῶν διαταγῶν) τοῦ κ. Charpy, ἀναπτυχθὲν ἐν διαλέξει ὑπὸ αὐτοῦ καὶ τῶν συνεργατῶν του.

Τμῆμα Γεωργίας.—Τὸ νέον τοῦτο τμῆμα συνέκεντρωσεν εἰσέτι ὀλίγους ἀκροατὰς καὶ ὑπάρχει ἀνάγκη ἐργασίας διὰ τὴν διάδοσιν τῆς ἐπιστημονικῆς δργανώσεως εἰς τὸν κλάδον τοῦτον. Τὰ ὑποβληθέντα ὑπομνήματα ἀνεφέροντο εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἀγροτικοῦ ἐργοταξίου, ἥτοι τὴν γῆν καὶ τῶν ζώντων καὶ μηχανικῶν μέσων τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, τὴν γενικὴν δργάνωσιν τῆς γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως, καὶ τὴν λογιστικήν. Ἀναφέρομεν ἐπίσης τὴν ὑποδειγμάτων ἀνάγκην ἀγαδασμοῦ

¹⁾ Βλέπε Κλ. Φιλαρέτου «Ἐργα», Τεῦχος 28, 30 Ιουλίου 1926.

²⁾ Βλέπε Θ. Χαριτάκη «Ἐργα», τεῦχος 91, 15 Μαρτίου 1929.

καὶ ἀνασυγκροτήσεως τῶν γεωργικῶν κτημάτων, καὶ ἵδια τῆς συγκεντρώσεως τῶν τῆς κακεῖσε κατεσπαρμένων λωρίδων ἴδιοκτησίας εἰς μεγαλείτερα ἐνιαῖα κτήματα δι' ἀνταλλαγῆν.

Τμῆμα Ἐμπορίου. — Εἰς τὸ τμῆμα τοῦτο ἐγένοντο ἀνακοινώσεις ἔκτεινόμεναι ἀπὸ τῆς μεθοδικοποιήσεως τῶν προμηθειῶν πρώτων ὑλῶν (ἔκθεσις κ. Chaÿrou, Γαλλία), μέχρι τῆς πωλήσεως τῶν κατειργασμένων εἰδῶν (Frederick, Ήνωμ. Πολιτεῖαι).

Ίδιως τὸ ζήτημα τῆς παρατηρήσεως τῆς γενικῆς κινήσεως τῶν ἐργασιῶν διὰ τῶν οἰκονομικῶν βαρομέτρων καὶ τῶν συναπιθεσῶν (εφριγονετεύεται) ἔδωκε λαβὴν εἰς λίαν ἐνδιαφέρουσαν σιζήτησιν, εἰς ἣν συμμετέσχον Ἀμερικανοὶ καὶ Γερμανοὶ εἰδικοὶ ἐπιστήμονες, περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς στατιστικῆς τῶν ἀποθεμάτων τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῆς ἐν συνδυασμῷ μὲτην κατανάλωσιν προβλέψεως καὶ ἐλλόγου χρθμίσεως τῆς παραγωγῆς.

Τμῆμα Διοικήσεως. — Εἰς τὸ τμῆμα τοῦτο, σχετιζόμενον πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ H. Fayol, ἐγένοντο ἐνδιαφέρουσαι ἀγακοινώσεις μεταξὺ ἄλλων περὶ τοῦ τρόπου τοῦ διοικεῖν ἐκ τοῦ μικρόθεν μέγαν ἀριθμὸν ἐργοστασίων πολὺ μεγάλης ἐπιχειρήσεως (Landauer, Βέλγιον), τῆς ἀναδιοργανώσεως ὑφισταμένων ἐπιχειρήσεων (ταγματάρχης Urwick, Ἀγγλία καὶ Γενεύη) καὶ ἐλέγχου προϋπολογιστικοῦ (Εταιρία Renold, Ἀγγλία). Ἐπίσης ὑπεβλήθησαν μελέται περὶ διεθνοῦς προτυπού ποιησεως τῶν ἐπιταγῶν, διεθνοῦς προτυπού μισεως τῶν διαστάσεων τοῦ χάρτου γραφῆς, ἐκτυπώσεως καὶ σχεδιάσεως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γερμανικῶν DIN (κ. Lüsgrin, Ἐλβετία), ὡς καὶ περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστημονικῆς ὁργανώσεως εἰς τὰς δημοσίας λειτουργίας, δι' ἣς διεπιστόθη διὰ τοῦ ἀτυχῶς ὑπολείπεται ἀκόμη πολυετής προσπλάθεια πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ἐναρμονίσεως αὐτῶν πρὸς τὸς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς.

Τμῆμα οἰκιακῆς οἰκονομίας. — Τὸ τμῆμα τοῦτο, ἀποτελούμενον ίδιως ἐκ κυριῶν καὶ δεσπονίδων, ἐπελήφθη πλείστων ζητημάτων εἴτε καθαρῶς οἰκονομικῶν ὡς ὁργανώσεως τῆς οἰκίας, τυποποιήσεως τῶν σκευῶν, ἐκπαideύσεως οἰκοκυρικῆς, διατροφῆς, γενέσεως καὶ καταπολεμήσεως τοῦ κονιορτοῦ (ὑπόμνημα Κας Βέζες χημικοῦ, Γαλλία), χρησιμοποιήσεως φεκασμοῦ ἐντομοκτόνων διὰ πετρελαίου, ὑγρῶν πρὸς ἀφαίρεσιν αὐτοῦ (κ. Θ. Χαριτάκης, Ἐλλάς), εἴτε καὶ γενικότερων τοιούτων, ὡς τῆς οἰκοκυρικῆς λογιστικῆς, τῶν σχέσεων ἀστερίσ καὶ οἰκοκυρικῆς (ἀπομάκρυνσις ἀπορριμμάτων διὰ κλειστῶν δοχείων, κ. Gaudillou, Γαλλία), δρθολογιστικῆς ἀρχιτεκτονικῆς (ὑπόμνημα Le Corbusier, Γαλλία, Pedro Paulot, Περουβία) καὶ τυποποιήσεως τῶν οἰκοδομῶν σχολείων καὶ μεταποιοθέντων πληθυσμῶν ἐν Βουλγαρίᾳ (Τριανταρύλ Τριανταφυλλώφ).

Τμῆμα ἐκπαίδευσεως καὶ γενικῶν ζητημάτων. — Εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐργάσιων τοῦ τμήματος τοῦτον ἔξαρται ἡ ἀνάγκη τῆς διαδύσεως τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐπιστημονικῆς ὁργανώσεως μεταξὺ πάντων τῶν συντρεχόντων εἰς τὴν παραγωγὴν, ἀπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῆς βιομηχανίας μέχρι τῶν χειρονακτῶν. Ἀπαιτεῖται δὲ καὶ διάπαιδαγγησίς εἰς αὐτήν· ἀρχο-

μένη ἀπὸ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν τῶν ἐργατῶν καὶ ἀπὸ τῶν δημοτικῶν σχολείων, διήκουσα διὰ τῶν μέσων τεχνικῶν σχολῶν μέχρι τῶν ἀνώτατων σχολῶν μηχανικῶν καὶ ἐμπορίου. Δέον δὲ ἐπὶ πλέον νὰ διαδίδεται μεταξὺ τοῦ κοινοῦ διὰ τοῦ κινηματογράφου καὶ τῆς ραδιοφωνίας.

Λιεπίστωσεν ἐν τούτοις τὸ συνέδριον ὅτι ἡ εὐχὴ αὕτη ἀπέχει ἀκόμη πολὺ τῆς πραγματικότητος. Ἡ διδασκαλία τῆς E. O. E. είναι διλόγον, ἀκόμη διαδεδομένη καὶ ἡ ἔννοια τῆς «ἀποτελεσματικότητος» («efficiency») είναι τελείως ἀπούσα τῆς στοιχειώδους ἐκπαideύσεως, ἡτις ἐν τούτοις ἀποτελεῖ τὸν πρόλογον πάσης ἀλλῆς. Εὔχεται τούλαχιστον νὰ ληφθῶσι ταῦτα ὑπὲρ τῶν κυρενήσεων καὶ τῶν μεγάλων ἐργοδοτικῶν ἐνώσεων ἰδίως ἐν Εὐρώπῃ.

Ως πρὸς τὰ γενικὰ ζητήματα βεβαίως ὁ ἀιθρώπινος παράγων είναι ὁ σπουδαιότερος καὶ ἔκεινος ἐξ οὗ ἀπορρέουσιν οἱ ἔτεροι. Ἐσημειώθη δὲ ὅτι τινὲς τῶν κλάδων τῆς E.O.E., ως ὁ ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς ἢ τὰ οἰκονομικὰ τῶν ἐπιχειρήσεων, δὲν δύνανται νὰ καταστῶσι πραγματικαὶ ἐπιστῆμαι μόνον διὰ τῆς χρήσεως μεθόδων δουλικῶς εἰλημμένων ἐκ τῆς φυσικῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς συμπληρώσεως αὐτῶν διὰ τῆς ψυχολογίας (ὑπομνήματα Dr. Walter Simon, Τσεχοσλοβακία, Dr. Allendy, Γαλλία).

Ἄς ἀναφέρωμεν ἐπίσης καὶ τὴν ἐνδιαφέρουσαν καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔκθεσιν τοῦ Ισπανοῦ κ. José Mallart, περὶ τῆς ἀγωγῆς ὑπὸ τὰς ἀπόψεις τῆς E. O. E. εἰς τὰ μεσημβρινὰ κράτη τῆς Εὐρώπης, ως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς δράσεως τοῦ Επίος (Ιταλία) ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ συντεχνιακοῦ κράτους.

Ἐπίσης εἰς τὸ τμῆμα τοῦτο οἱ γείτονες ἡμῶν Νοτιοσλαβοὶ ἀντερποσωπεύοντο δι' ὑπομνήματος τοῦ κ. J. Mattes ἀρχιμηχανικοῦ τῶν σιδηροδρόμων, περὶ τύπου ἀλγεβρικοῦ ἀναφροδομένου εἰς τὴν δρθολογιστικὴν ὁργάνωσιν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς εἰς τὴν διπλογραφικὴν λογιστικὴν.

Τέλος δὲ ἀγγλος ταγματάρχης Urwick, διευθυντής τοῦ Διεθνοῦς Ἰνστιτούτου E. O. E. τῆς Γενεύης, ἀνέπτυξεν εἰς μίαν τῶν ἀπογευματινῶν συνεδριάσεων τὸ αὐτὸν ἀλλὰ συγκεχυμένον ἔτι ἐνδιαφέρον διὰ τὴν δρθολογιστικὴν ὁργάνωσιν καὶ τὴν ἀνάγκην τακτοποίησεως τῶν ὁρισμῶν τοῦ ἀντικειμένου αὐτῆς.

Υπόλοιπα τμῆματα. — Τὸ τμῆμα συγκεντρώσεως στοιχείων, διωργάνωσεν ἐνδιαφέρουσαν ἔκθεσιν πινάκων καὶ δισγραμμάτων. Τὸ δὲ κινηματογραφικὸν προέβαλε σειρὰν ταινιῶν λίαν ἐνδιαφερούσων, αἵτινες πολλάκις διημύλυναν τὴν κατανόησιν τῶν ζητημάτων καὶ ἀνεκούφισαν διὰ τῶν εἰς τὰς τρεῖς τοῦ συνέδριον γλώσσας ἐπιγραφῶν τῶν ταινιῶν τοὺς συνέδρους, κουρασμένους ἐκ μακρῶν, συζητήσεων εἰς γλώσσας πολλάκις δύσοντος· διὸ μέγα μέρος ἐξ αὐτῶν καὶ μεταφράζομένων εἰς τὰς ἄλλας δύο γλώσσας. Εἰς ἄλλον δὲ κλάδον ἐφαρμογῆς αὐτοῦ ὑπέδειχθη πόσον ἡ χρῆσις τοῦ κινηματογράφου δύναται ολιγοδαπάνως νὰ επιτρέψῃ εἰς πᾶν ἐργοστάσιον νὰ ἀποκτήσῃ τὰ μέσα πρὸς ἀντικατάστασιν δυσκόλων καὶ μακρῶν χρονομετρήσεων δι' ὅλη-

γων μέτρων κινηματογραφικής ταινίας χρονομετρημένης, έπειτα δύναται νὰ γίνῃ κατόπιν ἐν πλήρει ἀνέσει ἢ ἀνάλυσις καὶ ἡ μέτρησις τῶν στοιχειώδων κινήσεων.

Συμπεράσματα. — Σκοποὶ τοῦ συνεδρίου ἐτίθεντο εἰς τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ οἱ ἔξῆς :

1) Σχηματισμὸς προσωπικῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν δόπαδῶν τῆς Ε.Ο.Ε., διὰ τῶν ἀπὸ κοινοῦ μελετῶν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

2) Ἐνημέρωσις σχετικῶν ζητημάτων ὑπὸ μορφὴν ἔκθεσεως καὶ ἀνακεφαλαιώσεως προηγουμένων ἐργασιῶν.

3) Ἀνακοίνωσις εἰς τὰς κατὰ τμῆματα ἐργασίας νέων πορισμάτων συντελούντων εἰς τὴν πρόοδον τῆς Ε.Ο.Ε., ὑπὸ ἐρευνητῶν πάσης ἐθνικότητος.

4) Μετάδοσις εἰς τὸν συνέδρον καὶ τὸ κοινὸν ἰδεῶν σαφῶν καὶ ἀκριβῶν περὶ τῆς Ε.Ο.Ε. διὰ τῶν διαλέξεων, τῶν συνεδριάσεων ἐν διομελείᾳ καὶ τῶν ἐπισκέψεων.

5) Διατύπωσις ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου διαφόρων γενικῶν κατευθύνσεων ἐν εἴδει πορισμάτων ὑποβληθησομένων πρὸς τὰς ἐπαγγελματικὰς δραγανώσεις, τὰς δημοσίας ἀρχὰς καὶ τὴν κοινὴν γνώμην.

Ἐδομεν πῶς ὁ ὑπουργὸς κ. Loucheur ἔξεδήλωσε τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πρώτου σκοποῦ.

Ὦς πρὸς τὸ Σον καὶ Ζον, εἴδομεν ὅτι ἀρκετὰ ὑπομνήματα ἔδοσαν ἀνακεφαλαίωσιν τῶν ἐφαρμοζομένων ὀρθολογιστικῶν μεθόδων ὅχι μόνον εἰς μεγάλην παραγωγὴν ἐν σειρᾷ, ἀλλὰ καὶ εἰς μικρὰς βιομηχανίας παραγούσας ἀνόμοια προϊόντα. Μεταξὺ τῶν καινοτομιῶν εἰς τὰς μεθόδους ὑψηλῶν ποιησεων ἀνάφεσθαι τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀρμονογραφημάτων, τῆς συνεχοῦς διοικήσεως διὰ τῆς φωτεινῆς προσοβολῆς τῶν διαταγῶν, τὴν μακρόθεν διοίκησιν πολὺ μεγάλων ἐπιχειρήσεων κτλ., τὰ ἔξαιρετα ἀποτελέσματα τῆς τυποποιήσεως ἐν Γερμανίᾳ εἰς τὴν συντήρησιν τῶν ἀτμαμάξων καὶ ὀχημάτων τῶν σιδηροδρόμων.

Ὦς πρὸς τὸν 4ον σκοπὸν ἀνεφέραμεν περὶ τῶν γενομένων δμιλιῶν, ἐπισκέψεων καὶ προσοβολῶν, ὡς ἐπίσης καὶ περὶ τῶν γενικῶν κατευθύνσεων.

Ἀπεφασίσθη δὲ ἡδη, ὅτι ἐφ' ὅσον αἱ ἀρχαὶ τῆς Ε.Ο.Ε. ἐγένοντο παγκοίνως παραδεκταί, εἰς τὸ προσεχὲς συνέδριον, γενησόμενον ἐν Ἀμστερδαμ κατὰ τὸ 1932, περιορισθῶσι τὰ θέματα εἰς ὥρισμένα ζητήματα. Ἐσημειώθη ἐν τούτοις ὅτι παρὰ τὴν διάδοσιν αὐτῆς, ἡ Ε.Ο.Ε. δὲν ἐσυστηματοποιήθη εἰσέτι εἰς ἐν πλήρες σύνολον ἀρχῶν καὶ διδασκαλιῶν.

Ἐπίσης διεπιστώθη ἡ εὐρύτης τῆς Ε.Ο.Ε., ἡτις ἀρχίσασα ἀπὸ καθαρῶς τεχνικὰ ζητήματα ἐξετάσθη εἰς τὸ σύνολον τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως. Ὡς δὲ συνώψισεν διακεκριμένος πρόεδρος τοῦ ENIOS κ. Francesco Mauro διὰ τῆς ἔξαιρέτου καὶ ἰσχυρᾶς του ῥητορικῆς, ἡ ὀρθολογιστικὴ ὁργάνωσις εἶναι πολὺ πλέον ἔργον νοοτροπίας, ἡτις διαδίδει τὸ πνεῦμα συνεννόήσεως καὶ ἀρμηνίας ὅχι μόνον μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργαζομένων, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντας καὶ μεταξὺ τῶν ἐθνοτήτων. Τοιοῦτον παράδειγμα παρέσχε τὸ ὑπὸ δψει Συνέδριον.

Ἡ ἐπίδρασις τῆς Ε.Ο.Ε. κατακτᾶ καὶ τὸν πολιτικὸν κόσμον καὶ τὰς Κυβερνήσεις. Οὕτω, ὅχι μόνον δι πρόεδρος τῆς μεγάλης Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας Herbert Hoover, μεταλλειολόγος μηχανικός, ὑπῆρξε καὶ εἶναι εἰς τῶν μεγαλειτέρων προαγωγῶν τῆς Ε.Ο.Ε., ἀλλὰ καὶ ἐν Αὐστρίᾳ ὃ τέως καγκελλάριος Steyerwitz ἦτο βιομήχανος πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου τῆς Ε.Ο.Ε. ἐν τῇ χώρᾳ του καὶ ἐν Γαλλίᾳ ὃ ἡδη πρωθυπουργὸς κ. André Tardieu διὰ τῆς ἐνεργοῦ προεδρίας τοῦ Συνέδριου ἔδειξεν ἐμπράκτως τὸ μέγα ἐνδιαφέρον του ὑπὲρ τῆς Ε.Ο.Ε. Πρέπει μόνον νὰ προσέχωμεν, ὡς ἀνέφερον οἱ κ. κ. Fould καὶ Serruys, ἵνα μὴ ἡ μεγάλη κίνησις τῶν ἰδεῶν περὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ὁργάνωσιν δημιουργήσῃ ἀπογοητεύσεις ἐκ τῆς μὴ πραγματοποιήσεως ὑπερμέτρων ἐλπίδων.

Περατῶν τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν δὲν δύναμαι νὰ παραλείψω τὴν διατύπωσιν τῆς σημασίας διὰ τὴν Ἑλλάδα, τῆς διαδόσεως τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς διδασκαλίας τῆς Ε.Ο.Ε. Ἀναμφιθόλως κατόπιν τῶν ἀνωτέρω συμπερασμάτων οὐδεὶς θά ἀντιτάξῃ τὴν ἀλλοτε τόσον συχνὰ παρ' ἡμῖν διατυπουμένην ἀντίρρησιν κατὰ παντὸς νεωτερισμοῦ, ὡς καταλλήλων μόνον διὰ χώρας πλέον προηγμένας καὶ δὴ βιομήχανικῶς.

Ἀντιθέτως ὁφείλω νὰ διακηρύξω ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος καὶ ἡ ὀρθολογιστικὴ ὁργάνωσις εἶναι ἀπολύτως γενικὴ καὶ δέον νὰ ἐφαρμόζηται εἰς πάσας τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς πράξεις, ἀπὸ τῶν μεγαλειτέρων καὶ πολυπλοκωτέρων ἐργοστασίων μέχρις αὐτῆς τῆς οἰκίας. Ἐχει δὲ ἔτι μεγαλειτέραν σημασίαν εἰς χώραν ἀνίσως προηγμένην, διότι ἀποτελεῖ ἀκριβῶς αὐτὸν τοῦτο τὸ μέσον τῆς ταχείας καὶ ἀσφαλοῦς προόδου¹⁾.

¹⁾ Υπέδειξα εἰς τὸ μνημονευθὲν ἄρθρον μου τῶν «Ἐργανα» («Ἐργα». Τεύχος 15 Αὐγούστου 1926) τὴν σημασίαν διὰ τὴν Ἑλλάδα τῆς Ε.Ο.Ε. πρὸς καθιδρυσιν μεθοδικότητος, καταπολεμήσεως τῆς ἀπόδοσης τῆς άταξίας, τῆς ἀταξίας, τοῦ πνεύματος ἀπόκοπον μεταβολῆς τῶν μεθόδων καὶ μέσων κτλ.

BIBLIOTHECA
UNIVERSITATIS

ΤΟ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ Δ' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ε.Ο.Ε.)

Ἐπὸ τοῦ κ. Θ. ΧΑΡΙΤΑΚΗ, μηχανικοῦ μεταλλείων, ύφηγητοῦ τῆς Ε.Ο.Ε. παρὰ τῇ Ἀνωτ. Σχολῇ
Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν.

Πρό τινων μηνῶν, ἀπὸ τῆς 19ης μέχρι τῆς 24ης Ιουνίου, συνῆλθεν ἐν Παρισίοις τὸ 4ον Διεθνὲς Συνέδριον Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἐργασίας, παρατὰθὲν καὶ μέχρι 1ης Ιουλίου π. ἔ. διὰ τὰ ἐπακολούθησαντα ταξεδίαι. Είναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ ὁργάνωσις τῆς Ἐργασίας, διφειλομένη εἰς τὰς Ἐργασίας τοῦ Φρειδερίκου Ούνιολοω Ταίνλορ¹⁾ δημοσιευθεῖσας ἀπὸ τοῦ 1895 μέχρι τοῦ 1907, ἥρχισε νὰ διαδίδεται ἐν Εὐρώπῃ δλίγα ἔτη πρὸ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου τῇ εἰσιγήσει διαφόρων μεγάλων ἡγετῶν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς, ὡς ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος H. Le Chatelier καὶ ὁ Ch. de Frémiville ἐν Γαλλίᾳ, οἵτινες διεῖδον τὴν ἔκτακτον σημασίαν τοῦ νέου τούτου ἐπιστημονικοῦ κλάδου.

Ο πόλεμος, διὰ τῆς ἀνάγκης ταχείας διαμορφώσεως ἀπὸ τοῦ ἄλφα ὅχι μόνον κολοσσιαίων στρατιῶν, ἀλλὰ καὶ πολυαριθμών βιομηχανιῶν, ἔδειξεν ἐμπράκτως τὴν ἀξίαν τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου διὰ τὴν ὁργάνωσιν· ἀνεπτύχθη δὲ διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἐπιτελείων, ὡν ὁ προσφισμὸς συνίσταται εἰς τὴν ἔγκαιρον καὶ ἐκ τῶν προτέρων πλήρῃ ὁργάνωσιν τῶν χρησιμοποιουμένων μέσων. Η μεταπολεμικὴ περίοδος εἰς ἔδαφος εἰρηνικώτερον δὲν ὑπῆρξεν ὀλιγώτερον γόνιμος διὰ τὴν πρόδοδον καὶ ἐπέκτασιν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστημονικῆς ὁργανώσεως εἰς πάντας τοὺς κλάδους, ὅχι μόνον τῆς παραγωγῆς ἀλλὰ καὶ τῆς διανομῆς, ὡς καὶ τῆς διοικήσεως τῶν ὁργανισμῶν πάσης φύσεως. Αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ὁργανώσεως διεδόθησαν εἰς τὰς πλείστας χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Αμερικῆς. Η δὲ Γερμανία παρουσιάζει, διὰ τῆς μεγίστην λαβούσης ἔκτασιν κινήσεως τῆς ὁρθολογιστικῆς ὁργανώσεως (rationalisation), ἔξαίρετον συστηματικὴν δρᾶσιν εἰς τὸ ζῆτημα τοῦτο.

Τὸ ἐν Παρισίοις 4ον Συνέδριον διεπίστωσε τὴν ἔκτασιν ταύτην τῆς προόδου τῆς ἐπιστημονικῆς ὁργανώσεως καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος ὅχι μόνον τῶν βιομη-

¹⁾ Βλέπε σχετικά ἀρθρα Θ. Χαριτάκη εἰς «Ἐργα» τεῦχη 29 καὶ 30, 15 καὶ 30, Αύγουστου 1926, καὶ 91 τῆς 15 Μαρτίου 1929.

χάνων καὶ οἰκονομολόγων, ἀλλὰ καὶ τῶν πολιτικῶν παραγόντων, τῆς κοινῆς γνώμης ἐν γένει καὶ αὐτῶν τῶν ἔργατων. Περιλαβὸν δὲ τμῆματα ἐμπορίου, γεωργίας καὶ τῆς κατ' ἔτυμοιογίαν οἰκονομίας τῆς οἰκιακῆς, δηλαδή, ἔδωκεν ἀπὸ τὸν δεῖγμα τῆς γενικεύσεως τοῦ θέματος.

Προηγγενέτα δμοια διεθνῆ συνέδρια. — Τὸ 1ον Συνέδριον ἐγένετο ἐν Πράγᾳ κατὰ Ιούλιον 1924, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἀνωτάτων Τσεχοσλοβακικῶν ἀρχῶν καὶ τῇ συμμετοχῇ πολλῶν κρατῶν. Κατὰ τὸ Συνέδριον τοῦτο ὑδρύθη καὶ διεθνὴς ὁργανισμός, τὸ Comité International d'Organisation Scientifique du Travail, ἔδρεύων ἐν Πράγᾳ.

Τὸ 2ον Συνέδριον συνῆλθεν ἐν Βρυξέλλαις κατ' Οκτώβριον 1925 καθ' ὃ πλέον τῶν 30 ἔθυῶν ἀντεπροσωπεύθησαν.

Τὸ 3ον Συνέδριον συνῆλθεν ἐν Ρώμῃ κατὰ Σεπτέμβριον 1927· 35 ἔθνη μετὰ 1300 μελῶν ἔλαθον μέρος εἰς αὐτό, μεταξὺ τῶν δοπίων καὶ εἰς Ἑλλην, δ. κ. Ἀγγελος Μεταξᾶς, ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Πειραιῶς. Μεταξὺ τῶν ὑπομνημάτων ἀναφέρονται καὶ Νοτιοσλαύων καὶ Ρουμάνων μελῶν.

Συμμετοχὴ Κρατῶν τοῦ Αἴμου εἰς τὸ 4ον Συνέδριον. — Εἰς τὸ ὑπὸ δψιν 4ον Συνέδριον συμμετέσχον πλεῖστοι Νοτιοσλαύοι, Γούμανοι, (ῶς ἄτομα καὶ ὡς ἀντιπροσωπεία τοῦ Ρουμανικοῦ Ινστιτούτου τῆς Ε.Ο.Ε. τοῦ Βουκουρεστίου), Βούλγαροι (ῶς ἄτομα καὶ ὡς ἀντιπροσωπεία εἰδικοῦ συνδέσμου Ε.Ο.Ε.), Ἐλληνες δὲ δ. κ. Ἀγγελος Μεταξᾶς καὶ ὁ ὑποφαινόμενος, ὅστις ἀντεπροσώπευσε καὶ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἔγκαιρων ἀντιπροσώπευσιν αὐτῆς διὰ τοῦ γραμματέως τῆς ἐν Παρισίοις Πρεσβείας κ. Ἀργυροπούλου.

Οργάνωσις τοῦ Συνέδριου. — Τὸ ὑπὸ δψιν συνέδριον παρεσκευάσθη λίαν ἐπιμελῶς ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἐν Παρισίοις καὶ εἰδικῶν ἀντιπροσώπων εἰς 36 διάφορα Κράτη, ἐν οἷς ἐν Ἑλλάδι διὰ τοῦ κ. I. Χρυσοχοοῦ, Τραπεζικοῦ ἀνωτέρου ὑπαλλήλου, συνεκέντρωσε

δὲ μέγιστον ἀριθμὸν μελῶν, πλέον τῶν 1500, μηχανικῶν, βιομηχάνων, οἰκονομολόγων, ἐμπόρων, καθηγητῶν εἰδικῶν κλάδων, ἐργοδοτῶν καὶ ἀντιπροσώπων ἐργατικῶν συνδέσμων, τυχὸν πάσης ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ὡς καὶ τὰ προηγούμενα ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων τοῦ τόπου τελέσεως αὐτῶν. Οὗτοι ἐπίτιμοι πρόσδοτοι ἦτο ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Doumergue, παραστὰς αὐτοπροσώπως κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων ἐν τῇ Σορδόνη. 'Ἐπὶ τῆς ἐπιτίμου ἐπιτροπῆς ἥσαν οἱ πρόεδροι τῆς Γερουσίας καὶ τῆς Βουλῆς καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ὑπουργῶν καὶ ὁ ὑφυπουργὸς τῆς Ἐργασίας, ὁ Πρόεδρος τοῦ Διεθνοῦς Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου, ὁ Πρόεδρος τῆς ἄνω ἀναφερομένης Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς E. O. E. κ. Francesco Mauro, διάσημος μηχανικὸς καὶ καθηγητὴς τοῦ Πολυτεχνείου τοῦ Μιλάνου κτλ.

'Υπῆρχεν ἐπίσης ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ δργάνωσεως ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ πολλοῦ H. Le Chatelier, ἐκ πολλῶν μελῶν τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων καὶ ἐπιστημόνων Γάλλων καὶ ἔνων, ἐν οἷς ἀναφέρομεν τὸν Γερμανὸν Fritz Haber καὶ τὸν Ἀγγλὸν μεταλλουργὸν Sir Robert Hadfield.

Τὴν ἐνεργὸν προεδρίαν τοῦ Συνεδρίου ἀνέλαβεν ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ἥδη Πρωθυπουργὸς κ. André Tardieu. Ἀναφέρομεν δὲ τὰ ὄντα μελῶν τῆς διοργανωτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν προέδρων τημάτων, Maurice Lacoin, Maurice Fould, Robert Satet, Maurice Ponthière, Ch. de Fréminalville, τοῦ ἀναφερθέντος καθηγητοῦ μηχανικοῦ Francesco Mauro, τοῦ βέλγου βιομηχάνου Landauer, τοῦ ἀγγλοῦ ταγματάρχου Urwick, μελῶν τῶν δύο τελευταίων τοῦ Διεθνοῦς Ἰνστιτούτου E.O.E. τῆς Γενεύης. Ἀναφέρομεν ἐπίσης τὴν παρουσίαν τῆς χήρας συζύγου τοῦ Fr. W. Taylor.

Διεξαγωγὴ τοῦ Συνεδρίου.—Μετὰ τὰ ἐγκαίνια εἰς τὴν Σορδόνην καὶ ὑποδοχὴν εἰς τὸ Ἐμπορικὸν Ἐπιμελητήριον τῶν Παρισίων, τὸ Συνέδριον διεξήχθη εἰς τὸ Conservatoire National des Arts et Métiers καὶ τὸ ἀπέναντι κείμενον Palais de la Mutualité. Αἱ ἐργασίαι κατενεμήθησαν εἰς 6 τημάτα: 1) Τὸ τῆς βιομηχανίας, προεδρευόμενον ὑπὸ τοῦ κ. Maurice Lacoin, μηχανικοῦ γραμματέως τῆς ἑταῖριας Citroën, 2) τὸ τῆς γεωργίας, ὑπὸ τοῦ κ. Jules Gauthier, προέδρου τῆς Συνομοσπονδίας τῶν ἀγροτικῶν ἔνωσεων, 3) τὸ τοῦ ἐμπορίου, ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ οἰκονομολόγου Daniel Serruys, 4) τὸ τῆς διοικήσεως, ὑπὸ τοῦ κ. de Lavergne, τῆς Συνομοσπονδίας τῆς γαλλικῆς παραγωγῆς, 5) τὸ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Paulette Bernède, προέδρου τῆς γαλλικῆς οἰκονομικῆς ἔνωσεως καὶ 6) τὸ τῆς ἐκπαίδευσεως, διαδόσεως καὶ γενικῶν ζητημάτων, ὑπὸ τοῦ κ. J. Wilbois, διευθυντοῦ τῆς σχολῆς διοικήσεως καὶ ἐπιχειρήσεων. 'Ἐπὶ πλέον δὲ ὑπῆρχε τημάτα βιολογραφίας, ἐκθέσεως πινάκων καὶ κινηματογραφικόν.

Τὰ ὑπομνήματα, συμφώνως πρὸς τὸν κανονισμόν, ὡφειλον νὰ περιλαμβάνωσι τὴν ἔκθεσιν πραγματοποιηθέντων ἀποτελεσμάτων καὶ ὅχι τὴν ἀνάπτυξιν ἥδη γνω-

στῶν γενικῶν ἀξιωμάτων. Αἱ ἐργασίαι τῶν τημάτων ἐγένοντο κατὰ τὰς προμεσημέρινὰς συνεδριάσεις, κατὰ δὲ τὰς μεταμεσημέρινὰς ἐγένοντο αἱ ὀλομελεῖς συγκεντρώσεις μετὰ διαιλέξεων καὶ προβολῶν κινηματογραφικῶν.

Κατὰ τὸν ἐναρκτηρίους λόγους ὡς καὶ κατὰ τὸν τελικούς, οἱ ὅμιλοι ταὶ δὲν παρέλειψαν νὰ τονίσουν πόσον κατὰ βάσιν ἡ ἐπιστημονικὴ δργάνωσις εἶναι συνφασμένη μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου καὶ ὁ διαπρεπὴς πολιτικὸς κ. André Tardieu, κατὰ τὸν ἐναρκτήριον αὐτοῦ λόγον ὑπενθύμισεν ὅτι μεταξὺ τῶν πρωτουργῶν τῆς ἐπιστημονικῆς δργανώσεως πρέπει νὰ ἀναφέρεται ὁ Ξενοφῶν, «ὅστις διέγραψεν αὐτὴν πρὸ πλέον τῶν εἴκοσιν αἰώνων». Μεταβαίνων δὲ εἰς τὴν συμβολὴν τῆς Γαλλίας εἰς τὴν ἐπιστήμην ταῦτην, ἀνέφερε τὰ ὄντα τῶν Vauban, Perronet, Chaptal, Claude Bernard, Le Chatelier καὶ Fayol. Κατόπιν ἔξεργασε τὴν χαράν του διότι βλέπει ἐργοδότας καὶ ἀντιπροσώπους ἐργατικῶν δργανώσεων τόσων ἐθνῶν συνθροισμένους καὶ ἔξῆρε τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐργού τῆς ἐπιστημονικῆς δργανώσεως, «τὸ ὅποιον δὲν εἶναι μόνον οἰκονομικὸν ἀλλὰ καὶ διοικητικόν, πολιτικόν, ἐκπαιδευτικὸν καὶ φιλοσοφικόν». 'Ο κόσμος εὑρίσκεται ἐνώπιον προβλημάτων τὰ ὅποια εἶναι ἀδύνατον νὰ λυθῶσιν ἐπὶ τῇ βάσει προηγούμενων. Ἡ πολιτεία τεῦ μέλλοντος, ἐπιλέγει, ἀναμένει πολλὰ ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς δργανώσεως καὶ ἐναπόκειται εἰς τὸν εἴκοστὸν αἰώνα νὰ δημιουργήσῃ δι' αὐτῆς μὲ τὴν σειράν του, μετὰ τὴν ἀρχαιότητα, τὸν μεσαίωνα καὶ τὸν νεωτέρους χρόνους, νέους κανόνας ὑλικοῦ καὶ ἥθικοῦ βίου καὶ εὐχεται τὸ συνέδριον νὰ συντελέσῃ ἵνα ἀκτινοβολῇ εἰς πάντας, ἀπὸ τοῦ ἀπλουστέρου χειρώνακτος μέχρι τοῦ ἀρχηγοῦ δι νόμος τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἀλληλεγγύης.

'Αναφέρομεν ἐπίσης τὰς ὅμιλας τοῦ δόκτορος Hennenthal διευθυντοῦ τῆς μεγάλης γερμανικῆς ὑπηρεσίας τοῦ RKW, Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit, τοῦ ἀμερικανοῦ συνεργάτου τοῦ Taylor Hattaway, τοῦ σοφου γάλλου μεταλλουργοῦ Georges Charpy, τοῦ γνωστοῦ κατασκευαστοῦ ἐλαστικῶν αὐτοκινήτων André Michelin, μεγάλου θιασώτου τοῦ Ταύλορισμοῦ, τοῦ ὄλλανδοῦ κ. Hymans κτλ.

Κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν μεταμεσημέρινὴν συνεδρίασιν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ 'Υπουργοῦ τοῦ Ἐμπορίου καὶ μεγαλοβιομηχάνου Loucheur ὁ ἄνω ἀναφερόμενος καθηγητὴς καὶ πρόεδρος τοῦ E.N.I.O.S. (Ente Nazionale Italiano per l'organizzazione Scientifica del Lavoro) Fr. Mauro προσέτιρεν ἐκ μέρους τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς E.O.E. εἰς τὸν H. Le Chatelier χρυσῆν πλακίδα, εἰς ἔνδειξιν τιμῆς καὶ θαυμασμοῦ πρὸς τὴν δρᾶσιν του διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν δργάνωσιν, ἥν ἔξῆρε διὰ θερμῆς προσλαλίας μετὰ συναρπαστικῆς εὐγλωττίας.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν βαρυτημάτου δηλώσεως τοῦ κ. William Greven, προέδρου τῆς Ἀμερικανικῆς 'Ομοσπονδίας τῆς Ἐργασίας, περὶ τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῆς εἰς τὸ Συνέδριον, μετὰ τῶν εὐχῶν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ, δ. H. Le Chatelier ὁμίλησεν ἀναφορικῶς μὲ τὴν ἐπιστημονικὴν δργάνωσιν ἐν σχέσει πρὸς τὸ κοινωνικὸν ζῆτημα, ἐξετάζων τὰς ἐκφερόμενας ἀντιρρήσεις εἰς ζῆ-

γων μέτρων κινηματογραφικής ταινίας χρονομετρημένης, έπειτα διαθέσιμης δύναται νὰ γίνη κατόπιν ἐν πλήρει ἀνέσει ἢ ἀνάλυσις καὶ ἡ μέτρησις τῶν στοιχειώδῶν κινήσεων.

Συμπτεράσματα. — Σκοποὶ τοῦ συνεδρίου ἐτίθεντο εἰς τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ οἱ ἔξῆς :

1) Σχηματισμὸς προσωπικῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν δύταδῶν τῆς Ε. Ο. Ε., διὰ τῶν ἀπὸ κοινοῦ μελετῶν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

2) Ἐνημέρωσις σχετικῶν ζητημάτων ὑπὸ μορφὴν ἔκθεσεως καὶ ἀνακεφαλαίσεως προηγουμένων ἐργασιῶν.

3) Ἀνακοίνωσις εἰς τὰς κατὰ τμήματα ἐργασίας νέων προιστημάτων συντελούντων εἰς τὴν πρόοδον τῆς Ε.Ο.Ε., ὑπὸ ἐρευνητῶν πάσης ἐθνικότητος.

4) Μετάδοσις εἰς τοὺς συνέδρους καὶ τὸ κοινὸν ἰδεῶν σαφῶν καὶ ἀκριβῶν περὶ τῆς Ε. Ο. Ε. διὰ τῶν διαλέξεων, τῶν συνεδριάσεων ἐν διομελείᾳ καὶ τῶν ἐπισκέψεων.

5) Διατύπωσις ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου διαφόρων γενικῶν κατεύθυνσεων ἐν εἴδει πορισμάτων ὑποβιῃθησομένων πρὸς τὰς ἐπαγγελματικὰς δραγανώσεις, τὰς δημοσίας ἀρχὰς καὶ τὴν κοινὴν γνώμην.

Εἶδομεν πῶς ὁ ὑπουργὸς κ. Loucheur ἔξεδήλωσε τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πρώτου σκοποῦ.

Ὦς πρὸς τὸ 2ον καὶ 3ον, εἶδομεν ὅτι ἀρκετὰ ὑπομήματα ἔδοσαν ἀνακεφαλαίσιν τῶν ἐφαρμοζομένων δρθιογιστικῶν μεθόδων ὅχι μόνον εἰς μεγάλην παραγωγὴν ἐν σειρᾷ, ἀλλὰ καὶ εἰς μικρὰς βιομηχανίας παραγούσας ἀνόμοια προϊόντα. Μεταξὺ τῶν καινοτομιῶν εἰς τὰς μεθόδους ὁργανώσεως ἀναφέρομεν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀρμονογραφημάτων, τῆς συνεχοῦς διοικήσεως διὰ τῆς φωτεινῆς προβολῆς τῶν διαταγῶν, τὴν μακρόθεν διοίκησιν πολὺ μεγάλων ἐπιχειρήσεων κτλ., τὰ ἔξαίρετα ἀποτελέσματα τῆς τυποποιήσεως ἐν Γερμανίᾳ εἰς τὴν συντήρησιν τῶν ἀτμαμάξων καὶ ὀχημάτων τῶν σιδηροδρόμων.

Ὦς πρὸς τὸν 4ον σκοπὸν ἀνεφέραμεν περὶ τῶν γενομένων ὄμιλῶν, ἐπισκέψεων καὶ προβολῶν, ὡς ἐπίσης καὶ περὶ τῶν γενικῶν κατευθύνσεων.

Ἀπεφασίσθη δὲ ἡδη, ὅτι ἐφ' ὅσον αἱ ἀρχαὶ τῆς Ε.Ο.Ε. ἐγένοντο παγκοίνιος παραδεκταί, εἰς τὸ πρόσεχες συνέδριον, γενησόμενον ἐν Ἀμερικανικῆς Αμερικανικῆς Ε.Ο.Ε. δὲν ἐσυστηματοποιήθη εἰσέτι εἰς ἐν πλήρες σύνολον ἀρχῶν καὶ διδασκαλιῶν.

'Ἐπίσης διεπιστώθη ἡ εὑρύτης τῆς Ε.Ο.Ε., ἥτις ἀρχίσασα ἀπὸ καθαρῶς τεχνικὰ ζητήματα ἐξετάθη εἰς τὸ σύνολον τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως. Ὡς δὲ συνώψισεν διακεχιριμένος πρόεδρος τοῦ ENIOS κ. Francesco Mauro διὰ τῆς ἔξαιρέτου καὶ ἴσχυρᾶς του ρητορικῆς, ἡ δρθιογιστικὴ δργάνωσις εἶναι πολὺ πλέον ἔργον νοοτροπίας, ἥτις διαδίδει τὸ πνεῦμα συνεννοήσεως καὶ ἀρμηνίας ὅχι μόνον μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργαζομένων, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντας καὶ μεταξὺ τῶν ἐθνοτήτων. Τοιοῦτον πλράδειγμα παρέσχε τὸ ὑπὸ δψει Συνέδριον.

'Ἡ ἐπίδρασις τῆς Ε.Ο.Ε. κατακτᾷ καὶ τὸν πολιτικὸν κόσμον καὶ τὰς Κυβερνήσεις. Οὕτω, ὅχι μόνον ὁ πρόεδρος τῆς μεγάλης Αμερικανικῆς Συμπολιτείας Herbert Hoover, μεταλλειολόγος μηχανικός, ὑπῆρξε καὶ εἶναι εἰς τῶν μεγαλειέρων προαγωγῶν τῆς Ε.Ο.Ε., ἀλλὰ καὶ ἐν Αὐστρίᾳ ὃ τέως καγκελλάριος Steuerwitz ἦτο βιομήχανος πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου τῆς Ε. Ο. Ε. ἐν τῇ χώρᾳ του καὶ ἐν Γαλλίᾳ ὃ ἥδη πρωθυπουργὸς κ. André Tardieu διὰ τῆς ἐνεργοῦ προεδρίας τοῦ Συνεδρίου ἔδειξεν ἐμπράκτως τὸ μέγα ἐνδιαφέρον του ὑπὲρ τῆς Ε. Ο. Ε. Πρέπει μόνον νὰ προσέχωμεν, ὡς ἀνέφερον οἱ κ. κ. Fould καὶ Serruys, ἵνα μὴ ἡ μεγάλη κίνησις τῶν ἰδεῶν περὶ τὴν ἐπιστημονικὴν δργάνωσιν δημιουργήσῃ ἀπογοητεύσεις ἐκ τῆς μὴ πραγματοποιήσεως ὑπερμέτρων ἐλπίδων.

Περιστῶν τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν δὲν δύναμαι νὰ παραλείψω τὴν διατύπωσιν τῆς σημασίας διὰ τὴν Ἑλλάδα, τῆς διαδόσεως τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς διδασκαλίας τῆς Ε. Ο. Ε. Ἀναμφισβόλως κατέποιν τῶν ἀνωτέρω συμπερασμάτων οὐδεὶς θὰ ἀντιτάξῃ τὴν ἀλλοτε τόσον συχνὰ παρ' ἡμῖν διατυπουμένην ἀντίρρησιν κατὰ παντὸς νεωτερισμοῦ, ὡς καταλλήλων μόνον διὰ χώρας πλέον προηγμένας καὶ δὴ βιομηχανικῶς.

'Ἀντιθέτως ὁφείλω νὰ διακηρύξω ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος καὶ ἡ δρθιογιστικὴ δργάνωσις εἶναι ἀπολύτως γενικὴ καὶ δέον νὰ ἐφαρμόζηται εἰς πάσας τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς πράξεις, ἀπὸ τῶν μεγαλειέρων καὶ πολυπλοκωτέρων ἐργοστασίων μέχρις αὐτῆς τῆς οἰκίας. "Ἐχει δὲ ἔτι μεγαλειέρων σημασίαν εἰς χώραν ἀνίσως προηγμένην, διότι ἀποτελεῖ ἀκριβῶς αὐτὸ τοῦτο τὸ μέσον τῆς ταχείας καὶ ἀσφαλοῦς προόδου¹⁾.

¹⁾ "Υπέδειξα εἰς τὸ μνημονευθὲν ἀρθρὸν μου τῶν «Ἐργων» («Ἐργα» Τεῦχος 15 Αὐγούστου 1926) τὴν σημασίαν διὰ τὴν Ἑλλάδα τῆς Ε.Ο.Ε. πρὸς καθίδουσιν μεθοδικότητος, καταπολεμήσεως τῆς ἀπρονοησίας, τῆς ἀταξίας, τοῦ πνεύματος ἀσκόπου μεταβολῆς τῶν μεθόδων καὶ μέσων κτλ.

*Ανατύπωσις ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐργα» (τεῦχος 111) τῆς 15 Ιανουαρίου 1930.

ΤΟ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ Δ' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ε.Ο.Ε.)

„Υπὸ τοῦ κ. Θ. ΧΑΡΙΤΑΚΗ, μηχανικοῦ μεταλλείων, ύφηγητοῦ τῆς Ε.Ο.Ε. παρὰ τῇ Ἀνωτ. Σχολῇ
Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν.

Πρό τινων μηνῶν, ἀπὸ τῆς 19ης μέχρι τῆς 24ης Ιουνίου, συνῆλθεν ἐν Παρισίοις τὸ 4ον Διεθνὲς Συνέδριον Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς Ἐργασίας, παρατὰθὲν καὶ μέχρι 1ης Ιουλίου π. ἔ. διὰ τὰ ἐπακολουθήσαντα ταξεδία. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ δργάνωσις τῆς Ἐργασίας, διφειλομένη εἰς τὰς Ἐργασίας τοῦ Φρειδερίκου Οὐίνσλοω Ταίνιλορ¹⁾ δημοσιευθείσας ἀπὸ τοῦ 1895 μέχρι τοῦ 1907, ἥρχισε νὰ διαδίδεται ἐν Εὐρώπῃ δλίγα ἔτη πρὸ τοῦ εὑρωπαϊκοῦ πολέμου τῇ εἰσηγήσει διαφόρων μεγάλων ἡγετῶν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς, ὡς ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος H. Le Châtelier καὶ δ Ch. de Frémerville ἐν Γαλλίᾳ, οἵτινες διεῖδον τὴν ἔκτακτον σημασίαν τοῦ νέου τούτου ἐπιστημονικοῦ κλάδου.

Ο πόλεμος, διὰ τῆς ἀνάγκης ταχείας διαμορφώσεως ἀπὸ τοῦ ἄλφα δχι μόνον κολοσσιαίων στρατιῶν, ἀλλὰ καὶ πολυαρίθμων βιομηχανιῶν, ἔδειξεν ἐμπράκτως τὴν ἀξίαν τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου διὰ τὴν δργάνωσιν ἀνεπιύχθη δὲ διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἐπιτελείων, ὃν ὁ προορισμὸς συνίσταται εἰς τὴν ἔγκαιρον καὶ ἐκ τῶν προτέρων πλήρη δργάνωσιν τῶν χρησιμοποιουμένων μέσων. Η μεταπολεμικὴ περίοδος εἰς ἔδαφος εἰνητικώτερον δὲν ὑπῆρξεν δλιγάτερον γόνιμος διὰ τὴν πρόοδον καὶ ἐπέκτασιν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστημονικῆς δργανώσεως εἰς πάντας τοὺς κλάδους, δχι μόνον τῆς παραγωγῆς ἀλλὰ καὶ τῆς διανομῆς, ὡς καὶ τῆς διοικήσεως τῶν δργανισμῶν πάσης φύσεως. Αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐπιστημονικῆς δργανώσεως διεδόθησαν εἰς τὰς πλείστας χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Η δὲ Γερμανία παρουσιάζει, διὰ τῆς μεγίστην λαβούσης ἔκτασιν κινήσεως τῆς δρθολογιστικῆς δργανώσεως (rationalisation), ἐξαίρετον συστηματικὴν δρᾶσιν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο.

Τὸ ἐν Παρισίοις 4ον Συνέδριον διεπίστωσε τὴν ἔκτασιν ταύτην τῆς πρόοδου τῆς ἐπιστημονικῆς δργανώσεως καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος δχι μόνον τῶν βιομη-

¹⁾ Βλέπε σχετικά ἀρθρα Θ. Χαριτάκη εἰς «Ἐργα» τεῦχη 29 καὶ 30, 15 καὶ 30, Αὐγούστου 1926, καὶ 91 τῆς 15 Μαρτίου 1929.

χάντων καὶ οἰκονομολόγων, ἀλλὰ καὶ τῶν πολιτικῶν παραγόντων, τῆς κοινῆς γνώμης ἐν γένει καὶ αὐτῶν τῶν ἔργατῶν. Περιλαβὸν δὲ τμῆματα ἐμπορίου, γεωργίας καὶ τῆς κατ' ἐτυμολογίαν οἰκονομίας τῆς οἰκιακῆς, δηλαδή, ἔδωκεν ἀπὸ τὸν δεῖγμα τῆς γενικεύσεως τοῦ θέματος.

Προηγηθέντα δμοια διεθνή συνέδρια. — Τὸ 1ον Συνέδριον ἐγένετο ἐν Πράγᾳ κατὰ Ιούλιον 1924, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἀνωτάτων Τσεχοσλοβακικῶν ἀρχῶν καὶ τῇ συμμετοχῇ πολλῶν κρατῶν. Κατὰ τὸ Συνέδριον τοῦτο ἴδρυθη καὶ διεθνῆς δργανισμός, τὸ Comité International d'Organisation Scientifique du Travail, ἐδρεύων ἐν Πράγᾳ.

Τὸ 2ον Συνέδριον συνῆλθεν ἐν Βρυξέλλαις κατ' Οκτώβριον 1925 καθ' ὅ πλέον τῶν 30 ἔθνῶν ἀντιπροσωπεύθησαν.

Τὸ 3ον Συνέδριον συνῆλθεν ἐν Ρώμῃ κατὰ Σεπτέμβριον 1927· 35 ἔθνη μετὰ 1300 μελῶν ἔλαθον μέρος εἰς αὐτό, μεταξὺ τῶν δποίων καὶ εἰς Ἑλλην, δ. κ. Ἀγγελος Μεταξᾶς, ἀντιπρόσδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Πειραιῶς. Μεταξὺ τῶν ὑπομημάτων ἀναφέρονται καὶ Νοτιοσλαύων καὶ Ρουμάνων μελῶν.

Συμμετοχὴ Κρατῶν τοῦ Αἴμου εἰς τὸ 4ον Συνέδριον. — Εἰς τὸ ὑπὸ δψιν 4ον Συνέδριον συμμετέσχον πλεῖστοι Νοτιοσλαύοι, Ρουμᾶνοι, (ῶς ἄτομα καὶ ὡς ἀντιπροσωπεία τοῦ Ρουμανικοῦ Ινστιτούτου τῆς Ε.Ο.Ε. τοῦ Βουκονρεστίου), Βούλγαροι (ῶς ἄτομα καὶ ὡς ἀντιπροσωπεία εἰδικοῦ συνδέσμου Ε.Ο.Ε.), Ἑλληνες δὲ δ. κ. Ἀγγελος Μεταξᾶς καὶ δ ὑποφαινόμενος, δστις ἀντιπροσώπευσε καὶ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἔγκαινίων ἀντιπροσώπευσιν αὐτῆς διὰ τοῦ γραμματέως τῆς ἐν Παρισίοις Πρεσβείας κ. Ἀργυροπούλου.

Οργάνωσις τοῦ Συνεδρίου. — Τὸ ὑπὸ δψιν συνέδριον παρεσκευάσθη λίαν ἐπιμελῶς ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἐν Παρισίοις καὶ εἰδικῶν ἀντιπροσώπων εἰς 36 διάφορα Κράτη, ἐν οἷς ἐν Ἑλλάδι διὰ τοῦ κ. I. Χρυσοχοΐ, Τραπεζικοῦ ἀνωτέρου ὑπαλλήλου, συνεκέντρωσε

δὲ μέγιστον ἀριθμὸν μελῶν, πλέον τῶν 1500, μηχανικῶν, βιομηχάνων, οἰκονομολόγων, ἐμπόρων, κοθηγητῶν εἰδικῶν κλάδων, ἐργοδοτῶν καὶ ἀντιπροσώπων ἐργατικῶν συνδέσμων, τυχὸν πάσης ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ὡς καὶ τὰ προηγούμενα ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων τοῦ τόπου τελέσεως αὐτῶν. Οὗτοι ἐπίτιμοις πρόεδροις ἦτο ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Doumergue, παραστὰς αὐτοπρόσωπως κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων ἐν τῇ Σοφερνηῇ. 'Επὶ τῆς ἐπιτίμου ἐπιτροπῆς ἥσαν οἱ πρόεδροι τῆς Γερουσίας καὶ τῆς Βουλῆς καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ὑπουργῶν καὶ ὁ ὑψηλούργος τῆς Ἐργασίας, ὁ Πρόεδρος τοῦ Διεθνοῦς Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου, ὁ Πρόεδρος τῆς ἀναφερομένης Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς Ε. Ο. Ε. κ. Francesco Mauro, διάσημος μηχανικὸς καὶ καθηγητὴς τοῦ Πολυτεχνείου τοῦ Μιλάνου κτλ.

'Υπῆρχεν ἐπίσης ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ ὁργανώσεως ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ πολλοῦ H. Le Chatelier, ἐκ πολλῶν μελῶν τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων καὶ ἐπιστημόνων Γάλλων καὶ ἔνων, ἐν οἷς ἀναφέρομεν τὸν Γερμανὸν Fritz Haber καὶ τὸν Ἄγγλον μεταλλουργὸν Sir Robert Hadfield.

Τὴν ἐνεργὸν προεδρίαν τοῦ Συνεδρίου ἀνέλαθεν ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ἥδη Πρωθυπουργὸς κ. André Tardieu. Ἀναφέρομεν δὲ τὰ ὄνόματα τῶν μελῶν τῆς διοργανωτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν προέδρων τμημάτων, Maurice Lacoin, Maurice Fould, Robert Satet, Maurice Pontlhière, Ch. de Fréminalle, τοῦ ἀναφερθέντος καθηγητοῦ μηχανικοῦ Francesco Mauro, τοῦ βέλγου βιομηχάνου Landauer, τοῦ ἀγγλού ταγματάρχου Urwick, μελῶν τῶν δύο τελευταίων τοῦ Διεθνοῦς Ἰνστιτούτου E.O.E. τῆς Γενεύης. Ἀναφέρομεν ἐπίσης τὴν παρουσίαν τῆς χήρας συζύγου τοῦ Fr. W. Taylor.

Διεξαγωγὴ τοῦ Συνεδρίου.—Μετὰ τὰ ἐγκαίνια εἰς τὴν Σοφερνηήν καὶ ὑποδοχὴν εἰς τὸ Ἐμπορικὸν Ἐπιμελητηρίον τῶν Παρισίων, τὸ Συνέδριον διεξῆχθη εἰς τὸ Conservatoire National des Arts et Metiers καὶ τὸ ἀπέναντι κείμενον Palais de la Mutualité. Αἱ ἐργασίαι κατενεμήθησαν εἰς 6 τμῆματα: 1) Τὸ τῆς βιομηχανίας, προεδρευόμενον ὑπὸ τοῦ κ. Maurice Lacoin, μηχανικοῦ, γενικοῦ γραμματέως τῆς ἑταιρίας Citroën, 2) τὸ τῆς γεωργίας, ὑπὸ τοῦ κ. Jules Gauthier, προέδρου τῆς Συνομοσπονδίας τῶν ἀγροτικῶν ἐνώσεων, 3) τὸ τοῦ ἐμπορίου, ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ οἰκονομολόγου Daniel Serruyts, 4) τὸ τῆς διοικήσεως, ὑπὸ τοῦ κ. de Lavergne, τῆς Συνομοσπονδίας τῆς γαλλικῆς παραγωγῆς, 5) τὸ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Paullette Bernède, προέδρου τῆς γαλλικῆς οἰκοκυρικῆς ἐνώσεως καὶ 6) τὸ τῆς ἐκπαίδευσεως, διαδύσεως καὶ γενικῶν ζητημάτων, ὑπὸ τοῦ κ. J. Wilbois, διευθυντοῦ τῆς σχολῆς διοικήσεως καὶ ἐπιχειρήσεων. 'Επὶ πλέον δὲ ὑπῆρχε τμῆμα βιολογικαφίας, ἐκθέσεως πινάκων καὶ κινηματογραφικόν.

Τὰ ὑπομνήματα, συμφώνως πρὸς τὸν κανονισμόν, ὥφειλον νὰ περιλαμβάνωσι τὴν ἔκθεσιν πραγματοποιηθέντων ἀποτελεσμάτων καὶ ὅχι τὴν ἀνάπτυξιν ἥδη γνω-

στῶν γενικῶν ἀξιωμάτων. Αἱ ἐργασίαι τῶν τμημάτων ἐγένοντο κατὰ τὰς προμεσημβρινὰς συνεδριάσεις, κατὰ δὲ τὰς μεταμεσημβρινὰς ἐγένοντο αἱ διομελεῖς συγκεντρώσεις μετὰ διαλέξεων καὶ προσβολῶν κινηματογραφικῶν.

Κατὰ τὸν ἐναρκτηρίους λόγους ὡς καὶ κατὰ τοὺς τελικούς, οἱ διμιληταὶ δὲν παρέλειψαν νὰ τενίσουν πόσον κατὰ βάσιν ἡ ἐπιστημονικὴ ὁργάνωσις εἶναι συνυφασμένη μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου καὶ ὁ διαπρεπῆς πολιτικὸς κ. André Tardieu, κατὰ τὸν ἐναρκτήριον αὐτοῦ λόγον ὑπενθύμισεν διε μεταξὺ τῶν πρωτουργῶν τῆς ἐπιστημονικῆς ὁργανώσεως πρέπει νὰ ἀναφέρεται ὁ Ξενόφων, «ὅστις διέγραψεν αὐτὴν πρὸ πλέον τῶν εἰκοσιν αἰώνων». Μεταβαίνων δὲ εἰς τὴν συμβολὴν τῆς Γαλλίας εἰς τὴν ἐπιστήμην ταύτην, ἀνέφερε τὰ ὄνόματα τῶν Vauban, Perronet, Chaptal, Claude Bernard, Le Chatelier καὶ Fayol. Κατόπιν ἐξέφρασε τὴν χαράν του διότι βλέπει ἐργοδότας καὶ ἀντιπροσώπους ἐργατικῶν ὁργανώσεων τόσων ἐθνῶν συνηθοισμένους καὶ ἔξῆρε τὴν ἔκτασιν τοῦ ὁργού τῆς ἐπιστημονικῆς ὁργανώσεως, «τὸ δόπιον δὲν είναι μόνον οἰκονομικὸν ἀλλὰ καὶ διοικητικόν, πολιτικόν, ἐκπαιδευτικὸν καὶ φιλοσοφικόν»: «Ο κόσμος εὑρίσκεται ἐνώπιον προβλημάτων τὰ δόπια είναιτο ἀδύνατον νὰ λυθῶσιν ἐπὶ τῇ βάσει προηγούμενων. Ή πολιτεία τοῦ μέλλοντος, ἐπιλέγει, ἀναμένει πολλὰ ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς ὁργανώσεως καὶ ἐναπόκειται εἰς τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα νὰ δημιουργήσῃ δι' ἀντῆς μὲ τὴν σειράν τοι, μετὰ τὴν ἀρχαιότητα, τὸν μεσαίωνα καὶ τὸν νεωτέραν χρόνους, τοὺς καγόνας ὑλικοῦ καὶ ἥθικοῦ, βίου ωκεανοῦ εὐχεταὶ τὸ συνέδριον νὰ συντελέσῃ ἵνα ἀκτινοβολῇ εἰς πάντας, ἀπὸ τοῦ ἀπλουστέρου χειρώνακτος μέχρι τοῦ ἀρχηγοῦ ὁ νόμος τῆς λογιαῆς καὶ τῆς ἀλληλεγγύης.

Ἀναφέρομεν ἐπίσης τὰς διμιλίας τοῦ δόκτορος Hindenthal διευθυντοῦ τῆς μεγάλης γερμανικῆς ὑπηρεσίας τοῦ RKW, Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit, τοῦ ἀμερικανοῦ συνεργάτου τοῦ Taylor Hattaway, τοῦ σοφοῦ γάλλου μεταλλουργοῦ Georges Charpy, τοῦ γνωστοῦ κατασκευαστοῦ ἐλαστικῶν αὐτοκινήτων André Micheljn, μεγάλου θιασώτου τοῦ Tauliordisμοῦ, τοῦ δλλανδοῦ κ. Hymans κτλ.

Κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν μεταμεσημβρινὴν συνεδρίασιν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ 'Υπουργοῦ τοῦ Ἐμπορίου καὶ μεγαλοβιομηχάνου Loucheur δ' ἀνω ἀναφερόμενος καθηγητὴς καὶ πρόεδρος τοῦ E. N. I. O. S. (Ente Nazionale Italiano per l'organizzazione Scientifica del Lavoro) Fr. Mauro προσέφερεν ἐκ μέρους τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς E.O.E. εἰς τὸν H. Le Chatelier χρυσῆν πλακίδα, εἰς ἔνδειξιν τιμῆς καὶ θαυμασμοῦ πρὸς τὴν δρᾶσιν του διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ὁργάνωσιν, ἥν ἔξῆρε διὰ θερμῆς προσολαλίας μετὰ συναρπαστικῆς εὐγλωττίας.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν βαρυσημάτου δηλώσεως τοῦ κ. William Green, προέδρου τῆς Ἀμερικανικῆς Ομοσπονδίας τῆς Ἐργασίας, περὶ τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῆς εἰς τὸ Συνέδριον, μετὰ τῶν εὐχῶν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ, δ. H. Le Chatelier ὡμίλησεν ἀναφορικῶς μὲ τὴν ἐπιστημονικὴν ὁργάνωσιν ἐν σχέσει πρὸς τὸ κοινωνικὸν ζῆτημα, ἐξετάζων τὰς ἐκφερομένας ἀντιφρήσεις εἰς ζη-

τήματα σχετικά πρὸς τὴν κατοικίαν, τὴν ἀνεργίαν, τὴν συνεργασίαν τῶν ἐργατῶν εἰς τὴν διεύθυνσιν, τὰς ἄμοι-
βάς, τὰς κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις, τὴν ἀγωγὴν τῶν ἐρ-
γαζομένων, βεβαιώσας συμπερασματικῶς ὅτι τὸ κοινω-
νικὸν ζήτημα εἶναι μὲν ἐντελῶς εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς με-
λέτης του, ἀλλ' ἐναπόκειται εἰς πάντας, καὶ τοὺς μικρο-
τέρους μηχανικούς, νὰ ἔχωσι τὴν φιλοδοξίαν νὰ γίνωσι
καλοὶ δῆμοι ἀνθρώπων καὶ διὰ τῆς Γνώσεως, στηριζό-
μένης ἐπὶ τῆς περιφήμου μεθόδου τοῦ Καρτεσίου, καὶ
τῆς Βουλήσεως, στηριζομένης εἰς τὸν πόθον τῆς διαδό-
σεως τῶν μορφωθεισῶν γνωμῶν μὲν πνεῦμα δικαιού-
νης καὶ δρθιφροσύνης, νὰ συντρέξωσιν εἰς τὴν λύσιν
αὐτοῦ.

Οὐ πουργὸς κ. Loucheur ηὐχαρίστησεν ἐκ μέ-
ρους τῆς Γαλλίκης Κυβερνήσεως τὸ Συνέδριον καὶ
τὸν κ. Francesco Mauro διὰ τὴν προσγενομένην
τιμὴν εἰς τὸν προλαλήσαντα καὶ διαβεβαῖν τὴν πίστιν
του εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ὁργάνωσιν εἰπεν ὅτι δὲν θεω-
ρεῖ ὅτι ἀρχεῖ αὐτὴ μόνη διὰ τὴν λύσιν τοῦ κοινωνικοῦ
ζητήματος καὶ ἔξῆρε τὴν ἀνάγκην τῶν σημερινῶν νο-
μοθεσιῶν προνοίας, δι' ἃς ὁ προλαλήσας σοφὸς ἐπι-
στήμων εἶχεν ἐκφράσει ἀντιρρήσεις τινάς. Χαιρετῶν δὲ
τὸ συνέδριον, διεδήλωσε τὴν ὠφέλειαν αὐτοῦ, προερχο-
μένην ὅχι μόνον ἐκ τῶν συζητήσεων ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν
γνωριμιῶν, τῆς ἀμύλης καὶ τῆς εὐγενοῦς φιλοδοξίας
ὑπὲρ τῆς προόδου. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἀνεγνώ-
σθησαν αἱ περιληπτικαὶ ἐκθέσεις τοῦ γενικοῦ εἰσηγητοῦ
καὶ τῶν τμημάτων περὶ ὧν κατωτέρῳ.

Αἱ συνεδρίασεις ἐπερατώθησαν διὰ δείπνου ὥπο
τὴν προεδρίαν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας κ. Henn-
nessy. Ἡκολούθησαν εἴτα πλεῖσται ἐπισκέψεις καὶ ἐκ-
δρομαὶ εἰς διαφόρους βιομηχανικὰς ἐγκαταστάσεις ἐν
Παρισίοις καὶ ἐν Γαλλίᾳ, διαρρήθιμισμένας συμφώνως
πρὸς τὰς νέας μεθόδους. Ἀναφέρομεν τὰς ἐπισκέψεις
τῶν ἐργοστασίων αὐτοκινήτων Citroën, ἐφαρμοσάντων
τὸ πρῶτον ἐν Εὐρώπῃ τὸ σύστημα τῆς συνεχοῦς ταινίας
συναρμολογήσεως¹⁾ καὶ τοῦ ψυχοτεχνικοῦ ἐργαστηρίου
τῆς Ἐταιρίας τῶν ἀπὸ κοινοῦ Μεταφορῶν τῆς Περιο-
χῆς τῶν Παρισίων (T. C. R. P.), τοῦ ὁργανωθέντος
ἥπο τοῦ κ. Lahy²⁾.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

Πάραθέτω κατωτέρῳ δλίγα περὶ τῶν ἐργασιῶν τῶν
τμημάτων, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑποβληθέντων ὑπομνημά-
των, καὶ τῶν ἐκθέσεων. ὡς καὶ ἀρθρων περιοδικῶν, ὡς
τὸ τοῦ «Génie Civil» τῆς 6 Ιουλίου 1929 (ἀρθρὸν τοῦ
κ. Jean Chevalier).

Τμῆμα βιομηχανίας. — Τὸ τμῆμα τοῦτο παρουσία-
σεν εὐνοήτως τὸν μέγιστον ἀριθμὸν ὑπομνημάτων. Πεν-
τήκοντα ὑπομνήματα ἔκειντο πρὸς συζήτησιν καὶ βε-
βαίως ἐλλείψει χρόνου δὲν συγεζητήσαν ἐπαρκῶς, διὸ
καὶ ἀπεφασίσθη ἵνα εἰς τὸ μέλλον περιορισθῶσι τὰ
πρὸς συζήτησιν θέματα.

Τὰ ὑπομνήματα δεικνύουσιν ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ
ὁργάνωσις ἐπεκτείνεται ἥδη ὅχι μόνον εἰς τὰς μηχα-

νουργικὰς καὶ μεταλλευτικὰς βιομηχανίας, ἀλλ' εἰς πάν-
τας τοὺς βιομηχανικοὺς κλάδους, ὡς τῆς ζαχαροποιίας
καὶ τῆς βιοσοδεψίας, καθὼς καὶ εἰς τὰς μεγάλας δρα-
νῶσεις, ὡς τοὺς σιδηροδρόμους καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ
μικρὰ συνεργεῖα τεχνιτῶν.

Ἀναφέρομεν ὃς πρὸς τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα, τὴν
ὠφέλειαν τὴν προσγιγνομένην ἐκ τῆς ἀμέσου γνώσεως
τῆς ἀμοιβῆς καὶ τὰ ζητήματα ἐπιλογῆς καὶ ἔξασκήσεως
τῶν ἐργαζομένων διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς ἐκπαιδευτικῆς
δράσεως τῶν ἀρχιεργατῶν (Dennison, Ἡν. Πολιτεῖαι).
Ως πρὸς τὴν ἐργασίαν διὰ τοῦ συνεχοῦς συστήματος,
ὑπεδείχθη ὅτι ἡ ἐργασία αὐτῇ αὐξάνει τὴν ταξιν τῆς ἐρ-
γασίας καὶ παρ' ὅτι ἐνομίσθη, παρέρει εἰς δύσους ἐργά-
τας εἶναι ἐπιδεκτικοὶ ἀναπτύξεως, τὴν προαγωγὴν εἰς
θέσεις ἀνταποκρινομένας πρὸς τὴν ἐπιτηδειότητα αὐτῶν,
ἐν ὅ συγχρόνως ἀναπτύσσει εἰς ὅλους τὸ ὑγιὲς πνεῦμα
τῆς ὁμαδικῆς ἐργασίας (esprit d'équipe).

Ἡ προπαρασκευὴ τῆς ἐργασίας διὰ τῆς μελέτης
τῶν κινήσεων καὶ τῆς χρονομετρήσεως ἐγένετο ἀντικεί-
μενον κινηματογραφικῶν ταινιῶν τῆς Κας Gilbreth
(Ἡν. Πολιτεῖαι) καὶ Stegemerten (Ἡν. Πολιτεῖαι)
εἰς τὴν Ἐταιρίαν Westinghouse.

Ἐπίσης ἐξητάσθησαν διὰ τοῦ ἐλεγχοῦ τῆς ἐπιδόσεως καὶ
ἡ λογιστικὴ ὁργάνωσις διὰ τὸν ἀκριβῆ καταλογισμὸν τῶν
δαπανῶν ἐκάστης παραγωγῆς. Σπουδαῖον ὑπόμνημα
ἀφέωρα τὴν ἀπόσθεσιν τῆς ἀξίας τῶν μηχανῶν (Hénon,
Γαλλία), διαστέλλον τὴν διάρκειαν ἀντοχῆς μιᾶς μηχα-
νῆς καὶ τὴν οἰκονομικὴν διάρκειαν, τοῖς περιορίζεται
ἐκ τῆς ἀνάγκης ἀντικαταστάσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἔκα-
στοτε ἐφευρισκομένων τελειοτέρων ὑποδειγμάτων.

Ἡ τυποποίηση ἀπετέλεσεν ἐπίσης σπουδαῖον θέμα,
τοῦ Dr. Hinnenthal (Γερμανία) προγματευθέντος με-
ταξὺ ἀλλών προηγουμένως μνημονευθεισῶν διμιλιῶν του,
περὶ τῶν μεθόδων τῆς ἐν Γερμανίᾳ δρθολογιστικῆς ὁρ-
γανώσεως καὶ τοῦ κ. Hattaway (Ἡν. Πολιτεῖαι) περὶ
τῆς προτυποποίησεως (standardisation). Υπεβλήθησαν
ἐπίσης καὶ ὑπομνήματα τοιαῦτα, ὡς περὶ τῶν ἀποτελε-
σμάτων τῆς τυποποιήσεως εἰς τοὺς Γερμανικοὺς σιδη-
ροδρόμους κατε.

Τέλος ἡ γενικὴ ὁργάνωσις τῶν ἐργαστηρίων ἀπετέ-
λεσε καὶ αὐτὴ ἀντικείμενον διαφόρων ἀνάκοινωσεων.
Ἀναφέρομεν τὸ ἐπὶ τῶν περιφήμων ἀρμονογραφημάτων
τῶν κ. κ. Gant καὶ Adamiecki ὑπόμνημα τοῦ κ. Bornstein
(Πολωνία) καὶ τὸ σύστημα συνεχοῦς διοική-
σεως (καθοδηγήσεως τῶν ἐργατῶν διὰ φωτεινῶν προ-
βολῶν τῶν διδομένων διαδοχικῶν διαταγῶν) τοῦ κ. Charpy,
ἀναπτυχθὲν ἐν διαλέκτῃ ὅπ' αὐτοῦ καὶ τῶν
συνεργατῶν του.

Τμῆμα Γεωργίας. — Τὸ νέον τοῦτο τμῆμα συνε-
κέντρωσεν εἰσέτι δλίγους ἀκροατὰς καὶ ὑπάρχει ἀνάγκη
ἐργασίας διὰ τὴν διάδοσιν τῆς ἐπιστημονικῆς ὁργανώ-
σεως εἰς τὸν κλάδον τοῦτον. Τὰ ὑποβληθέντα ὑπομνή-
ματα ἀνεφέροντο εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἀγροτικοῦ ἐρ-
γοταξίου, ἢτοι τὴν γῆν καὶ τῶν ξώντων καὶ μηχανικῶν
μέσων τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, τὴν γενικὴν ὁργάνωσιν
τῆς γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως, καὶ τὴν λογιστικήν.
Ἀνα-
φέρομεν ἐπίσης τὴν ὑποδειγματικὴν ἀνάγκην ἀγραδασμοῦ

¹⁾ Βλέπε Κλ. Φιλαρέτου. «Ἐργα», Τεῦχος 28, 30 Ιουλίου 1926.

²⁾ Βλέπε Θ. Χαριτάκη «Ἐργα», τεῦχος 91, 15 Μαρτίου 1929.

καὶ ἀνασυγχροτήσεως τῶν γεωργικῶν κτημάτων, καὶ ίδια τῆς συγκεντρώσεως τῶν τῆς κακεῖσε κατεσπαρμένων λωρίδων ίδιοκτησίας εἰς μεγαλείτερα ἔνιατα κτήματα δι' ἀνταλλαγῶν.

Τμῆμα 'Εμπορίου. — Εἰς τὸ τμῆμα τοῦτο ἐγένοντο ἀνακοινώσεις ἑκτεινόμεναι ἀπὸ τῆς μεθοδικοποιήσεως τῶν προμηθειῶν πρώτων ὑλῶν (ἔκθεσις κ. Chayrou, Γαλλία), μέχρι τῆς πωλήσεως τῶν κατειργασμένων εἰδῶν (Frederick, Ἡνωμ. Πολιτεῖαι).

'Ιδίως τὸ ζήτημα τῆς παρατηρήσεως τῆς γενικῆς κινήσεως τῶν ἐργασιῶν διὰ τῶν οἰκονομικῶν βαρομέτρων καὶ τῶν συμπλόσεων (compositionsturke) ἔδωκε λαβὴν εἰς λίαν ἐνδιαφέρουσαν συζήτησιν, εἰς ἣν συμμετέσχον 'Αμερικανοὶ καὶ Γερμανοὶ εἰδικοὶ ἐπιστήμονες, περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς στατιστικῆς τῶν ἀποθεμάτων τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῆς ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν κατανάλωσιν προβλέψεως καὶ ἐλλόγου ρυθμίσεως τῆς παραγωγῆς.

Τμῆμα Διοικήσεως. — Εἰς τὸ τμῆμα τοῦτο, σχετιζόμενον πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ H. Fayol, ἐγένοντο ἐνδιαφέρουσαι ἀνακοινώσεις μεταξὺ ἀλλών περὶ τοῦ τρόπου τοῦ διοικεῖν ἐκ τοῦ μικρόθεν μέγαν ἀριθμὸν ἐργοστασίων πολὺ μεγάλης ἐπιχειρήσεως (Landauer, Βέλγιον), τῆς ἀναδιοργανώσεως ὑφισταμένων ἐπιχειρήσεων (ταγματάρχης Urwick, Ἀγγλία καὶ Γενεύη) καὶ ἐλέγχου προϋπολογιστικοῦ ('Εταιρία Renold, Ἀγγλία). 'Ἐπίσης ὑπεβλήθησαν μελέται περὶ διεθνοῦς προτυποῦ ποιῆσεως τῶν ἐπιταγῶν, διεθνοῦς προτυπούησεως τῶν διαστάσεων τοῦ τροφικοῦ γραφῆς, ἐκτυπώσεως καὶ σχεδιάσεως ἐπὶ τῇ βασιεῖ τῶν γεφιμανικῶν DIN (κ. Lüggrin, Ἐλβετία), ὡς καὶ περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως εἰς τὰς δημοσίας λειτουργίας, δι' ἣς διεπιστράθη ὅτι ἀτυχῶς ὑπολείπεται ἀκόμη πολυετὴς προσπάθεια πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ἐναρμονίσεως αὐτῶν πρὸς τὸς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς.

Τμῆμα οἰκιακῆς οἰκονομίας. — Τὸ τμῆμα τοῦτο, ἀποτελούμενον ἰδίως ἐκ κυριῶν καὶ δεσποινίδων, ἐπελήφθη πλείστων ζητημάτων εἴτε καθαρῶς οἰκοκυρικῶν ὡς ὀργανώσεως τῆς οἰκίας, τυποποιήσεως τῶν σκευῶν, ἐκπαιδεύσεως οἰκοκυρικῆς, διατροφῆς, γενέσεως καὶ καταπολεμήσεως τοῦ κονιορτοῦ (ὑπόμνημα Κας Βέζες χημικοῦ, Γαλλία), χρησιμοποιήσεως ψεκασμοῦ ἐντομοκτόνων διὰ πετρελαίου, ὑγρῶν πρὸς ἀφαίρεσιν αὐτοῦ (κ. Θ. Χαριτάκης, Ἐλλάς), εἴτε καὶ γενικωτέρων τοιούτων, ὡς τῆς οἰκοκυρικῆς λογιστικῆς, τῶν σχέσεων ἀστεως καὶ οἰκόκυρικῆς (ἀπομάκρυνσις ἀποφριμάτων διὰ κλειστῶν δοχείων, κ. Gandon, Γαλλία), δρθολογιστικῆς ἀρχιτεκτονικῆς (ὑπόμνημα Le Corbusier, Γαλλία, Pedro Paulet, Περούβια) καὶ τυποποιήσεως τῶν οἰκοδομῶν σχολείων καὶ μετατοπισθέντων πληθυσμῶν ἐν Βουλγαρίᾳ (Τριανταφύλλωφ).

Τμῆμα ἐκπαιδεύσεως καὶ γενικῶν ζητημάτων. — Εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ τμήματος τούτου ἔξαρτεται ἡ ἀνάγκη τῆς διαδόσεως τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως μεταξὺ πάντων τῶν συντρεχόντων εἰς τὴν παραγωγὴν, ἀπὸ τῶν ἀρχιγῶν τῆς βιομηχανίας μέχρι τῶν χειρωνακτῶν. 'Απαιτεῖται δὲ καὶ διαπαιδαγώγησις εἰς αὐτήν, ἀρχο-

μένη ἀπὸ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν τῶν ἐργατῶν καὶ ἀπὸ τῶν δημοτικῶν σχολείων, διήκουσα διὰ τῶν μέσων τεχνικῶν σχολῶν μέχρι τῶν ἀνωτάτων σχολῶν μηχανικῶν καὶ ἐμπορίου. Δέον δὲ ἐπὶ πλέον νὰ διαδίδεται μεταξὺ τοῦ κοινοῦ διὰ τοῦ κινηματογράφου καὶ τῆς ραδιοφωνίας.

Διεπίστωσεν ἐν τούτοις τὸ συνέδριον ὅτι ἡ εὐχὴ αὐτῇ ἀπέχει ἀκόμη πολὺ τῆς πραγματικότητος. 'Η διδασκαλία τῆς E. O. E. είναι ὀλίγον ἀκόμη διαδεδομένη καὶ ἡ ἔννοια τῆς «ἀποτελεσματικότητος» («efficiency») είναι τελείως ἀπούσα τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, ἥτις ἐν τούτοις ἀποτελεῖ τὸν πρόλογον πάσης ἀλλῆς. Εὔχεται τούλαχιστον νὰ ληφθῶσι ταῦτα ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων καὶ τῶν μεγάλων ἐργοδοτικῶν ἐνώσεων ἰδίως ἐν Εὐρώπῃ.

'Ως πρὸς τὰ γενικὰ ζητήματα βεβαίως ὁ ἀιθρώπινος παράγων είναι ὁ σπουδαιότερος καὶ ἐκεῖνος ἐξ οὐλοφρέουσιν οἱ ἔτεροι. 'Ἐσημειώθη δὲ ὅτι τινὲς τῶν κλάδων τῆς E.O.E., ὡς ὁ ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς ἢ τὰ οἰκονομικὰ τῶν ἐπιχειρήσεων, δὲν δύγανται νὰ καταστῶσι πραγματικαὶ ἐπιστῆμαι μόνον διὰ τῆς χρήσεως μεθόδων δουλικῶν εἰλημμένων ἐκ τῆς φυσικῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς συμπληρώσεως αὐτῶν διὰ τῆς ψυχολογίας (ὑπομνήματα Dr. Walter Simon, Τσεχοσλοβακία, Dr. Allendy, Γαλλία).

'Ἄς ἀναφέρωμεν ἐπίσης καὶ τὴν ἐνδιαφέρουσαν καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔκθεσιν τοῦ ισπανοῦ κ. José Mallart, πρὸς τῆς ἀγωγῆς ὑπὸ τὰς ἀπόψεις τῆς E. O. E. εἰς τὰ μεσημβρινὰ κυκλή τῆς Εὐρώπης, ὡς καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς δράσεως τοῦ Enios (Ιταλία) ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ συντεχνιακοῦ κράτους.

'Ἐπίσης εἰς τὸ τμῆμα τοῦτο οἱ γείτονες ἡμῶν Νοτιοισλαϊοὶ ἀντερροσωπεύοντο δι' ὑπομνήματος τοῦ κ. J. Mattes ἀρχιμηχανικοῦ τῶν σιδηροδρόμων, περὶ τύπου ἀλγεβρικοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν δρθολογιστικὴν ὑργάνωσίν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς εἰς τὴν διπλογραφικὴν λογιστικὴν.

Τέλος ὁ ἄγγλος ταγματάρχης Urwick, διευθυντής τοῦ Διεθνοῦ Ίνστιτούτου E. O. E. τῆς Γενεύης, ἀνέπτυξεν εἰς μίαν τῶν ἀπογευματινῶν συνεδριάσεων τὸ ἀνέκον ἀλλὰ συγκεχυμένον ἔτι ἐνδιαφέρον διὰ τὴν δρθολογιστικὴν ὑργάνωσιν καὶ τὴν ἀνάγκην τακτοποίησεως τῶν δρισμῶν τοῦ ἀντικειμένου αὐτῆς.

Υπόλοιπα τμῆματα. — Τὸ τμῆμα συγκεντρώσεως στοιχείων, διωργάνωσεν ἐνδιαφέρουσαν ἔκθεσιν πινάκων καὶ διαγραμμάτων. Τὸ δὲ κινηματογραφικὸν προέβαλε σειρὰν ταινιῶν λίαν ἐνδιαφέρουσῶν, αἵτινες πολλάκις διηγούλουν τὴν κατανόησιν τῶν ζητημάτων καὶ ἀνεκούφισαν διὰ τῶν εἰς τὰς τρεῖς τοῦ συνεδρίου γλώσσας ἐπιγραφῶν τῶν ταινιῶν τοὺς συνέδρους, κουρασμένους ἐκ μακρῶν συζητήσεων εἰς γλώσσας πολλάκις δυσνοήτους διὰ μέγα μέρος ἐξ αὐτῶν καὶ μεταφράζομένων εἰς τὰς ἀλλας δύο γλώσσας. Εἰς ἄλλον δὲ κλάδον ἐφαρμογῆς αὐτοῦ ὑπεδείχθη πόσον ἡ χρῆσις τοῦ κινηματογράφου δύναται διλογοδαπάνως νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς πᾶν ἐργοστάσιον νὰ ἀποκτήσῃ τὰ μέσα πρὸς ἀντικατάστασιν δυσκόλων καὶ μακρῶν χρονομετρήσεων δι' ὅλης

γων μέτρων κινηματογραφικῆς ταινίας χρονομετρημένης, ἐπὶ τῆς δύσιας δύναται νὰ γίνῃ κατόπιν ἐν πλήρει ἀνέσει ἢ ἀνάλυσις καὶ ἡ μέτρησις τῶν στοιχειώδῶν κινήσεων.

Συμπεράσματα. — Σκοποὶ τοῦ συνεδρίου ἐτίθεντο εἰς τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ οἱ ἔξι :

1) Σχηματισμὸς προσωπικῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν δύπαδῶν τῆς Ε. Ο. Ε., διὰ τῶν ἀπὸ κοινοῦ μελετῶν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

2) Ἐνημέρωσις σχετικῶν ζητημάτων ὑπὸ μορφὴν ἐκθέσεως καὶ ἀνακεφαλαίσεως προηγμένων ἐργασιῶν.

3) Ἀνακοίνωσις εἰς τὰς κατὰ τμήματα ἐργασίας νέων πορισμάτων συντελούντων εἰς τὴν πρόοδον τῆς Ε.Ο.Ε., ὑπὸ ἐρευνητῶν πάσης ἐθνικότητος.

4) Μετάδοσις εἰς τοὺς σύνεδρους καὶ τὸ κοινὸν ἰδεῶν σαφῶν καὶ ἀκριβῶν περὶ τῆς Ε. Ο. Ε. διὰ τῶν διαλέξεων, τῶν συνεδριάσεων ἐν διομελείᾳ καὶ τῶν ἐπισκέψεων.

5) Διατύπωσις ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου διαφόρων γενικῶν κατευθύνσεων· ἐν εἴδει πορισμάτων ὑποβληθησομένων πρὸς τὰς ἐπαγγελματικὰς ὁργανώσεις, τὰς δημοσίας ἀρχὰς καὶ τὴν κοινὴν γνώμην.

Εἶδομεν πᾶς ὁ ὑπουργὸς κ. Louchier εξεδήλωσε τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πρώτου σκοποῦ.

‘Ως πρὸς τὸ θον καὶ ζον, εἶδομεν ὅτι ἀρκετὰ ὑπομήματα ἔδοσαν ἀνακεφαλαίσιν τῶν ἐφαρμοζομένων δρθιογιστικῶν μεθόδων ὅχι μόνον εἰς μεγάλην παραγωγὴν ἐν σειρᾷ ἀλλὰ καὶ εἰς μικρὰς βιομηχανίας παραγούσας ἀνόμοια προϊόντα. Μεταξὺ τῶν καινοτομίας εἰς τὰς μεθόδους ὁργάνωσεως ἀναφέρθημεν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀρμονογραφημάτων, τῆς συνεχοῦς διοικήσεως διὰ τῆς φωτεινῆς προσολῆς τῶν διαταγῶν, τὴν μακρόθεν διοίκησιν πολὺ μεγάλων ἐπιχειρήσεων κτλ., τὰ ἔξαρτα ἀποτελέσματα τῆς τυποποιήσεως ἐν Γερμανίᾳ εἰς τὴν συντήρησιν τῶν ἀτμαμάξων καὶ ὅχημάτων τῶν σιδηροδρόμων.

‘Ως πρὸς τὸν 4ον σκοπὸν ἀνεφέραμεν περὶ τῶν γενομένων διμιλιῶν, ἐπισκέψεων καὶ παροιολῶν, ὡς ἐπίσης καὶ περὶ τῶν γενικῶν κατευθύνσεων.

‘Απεφασίσθη δὲ ἡδη, ὅτι ἐφ’ ὅσον αἱ ἀρχαὶ τῆς Ε.Ο.Ε. ἐγένοντο παγκοίνως παραδεκταί, εἰς τὸ πρόσχες συνέδριον, γενησόμενον ἐν Ἀμστερδαμ κατὰ τὸ 1932, περιορισθῶσι τὰ θέματα εἰς ὥρισμένα ζητημάτα. Ἐσημειώθη ἐν τούτοις ὅτι παρὰ τὴν διάδοσιν αὐτῆς, ἡ Ε.Ο.Ε. δὲν ἐσυστηματοποιήθη εἰσέτι εἰς ἐν πλῆρες σύνολον ἀρχῶν καὶ διασκαλιῶν.

‘Ἐπίσης διεπιστώθη ἡ εὑρύτης τῆς Ε.Ο.Ε., ἡτις ἀρχίσασα ἀπὸ καθαρῶς τεχνικὰ ζητήματα ἐξετάσθη εἰς τὸ σύνολον τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως. Ὡς δὲ συνώψισεν διακεκριμένος πρόεδρος τοῦ ENIOS κ. Francesco Mauro διὰ τῆς ἔξαιρέτου καὶ ἵσχυρᾶς τοῦ οριοτικῆς, ἡ δρθιογιστικὴ δργάνωσις εἶναι πολὺ πλέον ἐργον νοοτροπίας, ἡτις διαδίδει τὸ πνεῦμα συνεννοήσεως καὶ ἀρμηνίας ὅχι μόνον μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργαζομένων, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντας καὶ μεταξὺ τῶν ἔθνοτήτων. Τοιοῦτον παράδειγμα παρέσχε τὸ ὑπὸ ὅψει Συνέδριον.

‘Η ἐπίδρασις τῆς Ε.Ο.Ε. κατακτᾷ καὶ τὸν πολιτικὸν κόσμον καὶ τὰς Κυβερνήσεις. Οὕτω, ὅχι μόνον ὁ πρόεδρος τῆς μεγάλης Αμερικανικῆς Συμπολιτείας Herbert Hoover, μεταλλειολόγος μηχανικός, ὑπῆρξε καὶ εἶναι εἰς τῶν μεγαλειτέρων προαγωγῶν τῆς Ε.Ο.Ε., ἀλλὰ καὶ ἐν Αὐστρίᾳ ὁ τέως καγκελλάριος Steinerwitz ἦτο βιομήχανος πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου τῆς Ε.Ο.Ε. ἐν τῇ χώρᾳ του καὶ ἐν Γαλλίᾳ ὁ ἡδη πρωθυπουργὸς κ. André Tardieu διὰ τῆς ἐνεργοῦ προεδρίας τοῦ Συνέδριον ἔδειξεν ἐμπράκτως τὸ μέγα ἐνδιαφέρον του ὑπὲρ τῆς Ε.Ο.Ε. Πρέπει μόνον νὰ προσέχωμεν, ὃς ἀνέφερον οἱ κ. κ. Fould καὶ Serruys, ἵνα μὴ ἡ μεγάλη κίνησις τῶν ἰδεῶν περὶ τὴν ἐπιστημονικὴν δργάνωσιν δημιουργήσῃ ἀπογοητεύσεις ἐκ τῆς μὴ πραγματοποιήσεως ὑπερμέτρων ἐλπίδων.

Περιστῶν τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν δὲν δύναμαι νὰ παραλείψω τὴν διατύπωσιν τῆς σημασίας διὰ τὴν ‘Ελλάδα, τῆς διαδόσεως τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς διασκαλίας τῆς Ε.Ο.Ε.’ Αναμφιβόλως κατόπιν τῶν τυντέρω συμπερασμάτων οὐδεὶς θὰ ἀντιτάξῃ τὴν ἀλλοτε τόσον συχνὰ παρ’ ἡμῖν διατυπουμένην ἀντίρρησιν κατὰ παντὸς νεωτερισμοῦ, ὡς καταλλήλων μόνον διὰ χώρας πλέον προηγμένας καὶ δὴ βιομηχανικῶς.

‘Αντιθέτως ὀφεῖλω νὰ διακηρύξω ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ μεθόδος καὶ ἡ δρθιογιστικὴ δργάνωσις εἶναι ἀπολύτως γενικὴ καὶ δέον νὰ ἐφαρμόζηται εἰς πάσας τὰς ἐνεργειάς καὶ τὰς πράξεις, ἀπὸ τῶν μεγαλειτέρων καὶ πολυπλοκωτέρων ἐργοστασίων μέχρις αὐτῆς τῆς οἰκίας. Ἐχει δὲ ἔτι μεγαλειτέραν σημασίαν εἰς χώραν ἀνίσως προηγμένην, διότι ἀποτελεῖ ἀκριβῶς αὐτὸ τοῦτο τὸ μέσον τῆς ταχείας καὶ ἀσφαλοῦς προόδου¹⁾.

¹⁾ ‘Υπέδειξα εἰς τὸ μηνημονευθὲν ὅρθρον μου τῶν «Ἐργῶν» («Ἐργα» Τεῦχος 15 Λαγούντου 1926) τὴν σημασίαν διὰ τὴν Ελλάδα τῆς Ε.Ο.Ε. πρὸς καθιδρυσιν μεθοδικότητος, καταπολεμήσεως τῆς ἀπρονοησίας, τῆς ἀταξίας, τοῦ πνεύματος ἀσκόπου μεταβολῆς τῶν μεθόδων καὶ μέσων κτλ.

1372

A

